

ΠΕΡΙΟΔΟΣ Δ' ΤΕΥΧΟΣ 56^ο ΙΟΥΛΙΟΣ 2012

Το Ξηροκάμπι
Περίοδος Α΄ 1966-1977

Η ΦΑΡΙΣ
Περίοδος Β΄ 1979-1981
Περίοδος Γ΄ 1992-2001
Περίοδος Δ΄ 2002-

ΙΔΡΥΘΗΚΕ ΑΠΟ ΤΟ ΣΥΛΛΟΓΟ ΑΠΟΦΟΙΤΩΝ ΣΧΟΛΕΙΩΝ ΦΑΡΙΔΟΣ ΕΚΔΙΔΕΤΑΙ ΑΠΟ ΤΗΝ ΥΠΟ ΑΝΑΓΝΩΡΙΣΗ ΑΣΤΙΚΗ ΜΗ ΚΕΡΔΟΣΚΟΠΙΚΗ ΕΤΑΙΡΕΙΑ ΞΗΡΟΚΑΜΠΙΟΥ ΔΗΜΟΥ ΣΠΑΡΤΗΣ ΚΑΙ ΠΕΡΙΧΩΡΩΝ με το διακριτικό τίτλο «ΕΡΑΣΙΝΟΣ Α.ΜΗ.Κ.Ε.», που εδρεύει στο Ξηροκάμπι και εκπροσωπείται νόμιμα. Συντακτική επιτροπή: Γεώργ. Θ. Καλκάνης, Θεόδ. Σ. Κατσουλάκος, Παναγ. Η. Κομνηνός. Επιμελητής έκδοσης: Θεόδ. Σ. Κατσουλάκος,

Συρακουσών 101, Λαμπρινή, Αθήνα, τηλ. 210 2515864

Ταμίας: Ιωάννης Παν. Κονίδης, Ξηροκάμπι, τηλ.: 27310 35029

Όλα τα τεύχη / φύλλα έχουν αναρτηθεί ψηφιοποιημένα στον διαδικτυακό τόπο:

<http://micro-kosmos.uoa.gr> (→ η Φάρις)

Περιεχόμενα :

<i>Αδαμαντίας Βασιλογάμβρου</i> , Οι αρχαιολογικές έρευνες στον Άγιο Βασίλειο	3
<i>Δημητρίου Η. Πολυμενέα</i> , Η μάχη της Βασιλικής.....	8
<i>Ηλία Γ. Αποστολάκου</i> , Ο Άμπουλας στο Παλιοχώρι.....	11
<i>Γεωργίου Θεοφ. Καλκάνη</i> , Παίζοντας «κλίτσικα» (ή τσιλίκι / ξυλίκι), άλλοτε και τώρα, στα χωριά μας και στα σχολεία μας	12
<i>Χαρίλαου Ν. Σταρόγιαννη</i> , Ο Αϊ Γιώργης στο Παλιοχώρι	14
<i>Παναγιώτη Η. Κομνηνού</i> , Πειραματική περίπτωση κοινωνικής αυτοοργάνωσης	15
<i>Παναγιώτη Γ. Λαμπρινού</i> , Ακραία καιρικά φαινόμενα	17
<i>Παναγιώτη Χ. Καλότση</i> , Ο κινηματογράφος στο Ξηροκάμπι	18
<i>Θεοδώρου Σ. Κατσουλάκου</i> , Στα Μυλοβάγενα	23
<i>Ιωάννη Γ. Παρηγόρη</i> , Απόκριες στο Ξηροκάμπι	24
<i>Κώστα Χ. Κονίδη</i> , Δίκικο μαχαίρι	24
<i>Θοδωρή Σ. Κατσουλάκου</i> , Τη Μεγάλη Παρασκευή.....	25
<i>Συλλόγου Ξηροκαμπιτών του Τορόντο</i> , Αντάμωμα στο Ξηροκάμπι 2012	25
<i>Γεωργίου Θεοφ. Καλκάνη</i> , «...ανταμώνουμε και δυναμώνουμε»	26
<i>Νίκου Π. Σταρόγιαννη</i> , Το καλύβι του γερο-Σταύρου του Δαριώτη στον Αη-Γιώργη του Παλιοχωριού	27
<i>Θεοδώρου Σ. Κατσουλάκου</i> , Δέσπω Γεωργουλή.....	28
<i>Ευαγγέλου Μ. Τσαπόγα</i> , Οι εικόνες του Αη-Δημήτρη στον Αρκασά.....	29
<i>Γεωργίου Σ. Ρηγάκου</i> , Τσοπάνικη ονοματολογία	30
<i>Τάσου Δ. Βολτή</i> , Νόστιμον ήμαρ. Η νοσταλγία της επιστροφής	31
<i>Ηλία Γ. Αποστολάκου</i> , Άκου γέρου συμβουλή.....	32
<i>Μπέλλας Π. Ματθαίου</i> , Στην μνήμη του Ηλία Π. Ματθαίου	33
<i>Ηλία Γ. Αποστολάκου</i> , Πότας Βατικιώτη-Παναγιωτοπούλου, Ευαγγελίας Καψάλη-Χαρίση, Κυριάκου Μ. Κωτσάκη, Μαρίας Γ. Δούσμανη, Νίκου Π. Σταρόγιαννη, Ηλία Γ. Μανιατάκου, Ιωάννη Π. Κονίδη, Σύμμικτα.....	33
<i>Σ.Ι.Π., Η.Γ.Α., Δ.Θ.Κ., Κ.Μ.Κ., Δ.Θ.Κ.</i> , Της αγοράς.....	35
<i>Συνδρομές</i>	36
<i>Μαρίας Γ. Δούσμανη</i> , Πένθη – Πέτρος Σ. Βατικιώτης (1940-2011)	37
<i>Θεοδώρου Σ. Κατσουλάκου</i> , Πένθη – Νικόλαος Γ. Μιχαλάκος (1971-2012)	38
<i>Βιβής Ξ. Κωτσιοπούλου</i> , Τα νέα μας	39

Εξώφυλλο: Παίζοντας «κλίτσικα» στο σχολείο μας...

(ιχνογράφημα και σημείωμα του Γεωργίου Θεοφ. Καλκάνη)

Αδαμαντίας Βασιλογάμβρου

Οι αρχαιολογικές έρευνες στον Άγιο Βασίλειο στο Ξηροκάμπι

Σε μικρή απόσταση ανατολικά από το Ξηροκάμπι και επί του δρόμου προς αυτό βρίσκεται ο αρχαιολογικός χώρος του Αγίου Βασιλείου. Αν και γνωστός στη βιβλιογραφία και κηρυγμένος από τη δεκαετία του '60, ο χώρος αυτός δεν είχε, μέχρι πρόσφατα, ερευνηθεί ανασκαφικά. Τα πυκνότερα ίχνη αρχαίας κατοίκησης είχαν εντοπιστεί στο λόφο πάνω στον οποίο βρίσκεται ο βυζαντινός ναός του Αγ. Βασιλείου, από τον οποίο ο χώρος πήρε το όνομά του. Τα ίχνη αυτά, κυρίως κεραμική και διάσπαρτο αρχαίο οικοδομικό υλικό, χρονολογούνται σε διάφορες εποχές της προϊστορίας αλλά και των ιστορικών και βυζαντινών χρόνων. Εντονότερη ωστόσο είναι η παρουσία των καταλοίπων της μυκηναϊκής εποχής, κυρίως από τους πρώιμους και μέσους χρόνους της (17^{ος} – 13^{ος} αι. π.Χ.). Η μυκηναϊκή εγκατάσταση φαίνεται ότι εκτεινόταν και πέρα από το λόφο του Αγ. Βασιλείου, καταλαμβάνοντας τη χαμηλή λοφοσειρά, την οποία σήμερα καλύπτουν ελαιώνες και διασχίζει η εθνική οδός Σπάρτης - Γυθείου, ακριβώς στο σημείο της διασταύρωσής της με τον δρόμο προς το Ξηροκάμπι. Η επιλογή της θέσης αυτής υπαγορεύτηκε από τα πλεονεκτήματα που παρείχε: Νερό, από τις κοντινές πηγές, άμεση οπτική επαφή προς άλλες μυκηναϊκές θέσεις της περιοχής (Παλαιοπύργι, Αμυκλαίο, Μενελάιο κ.α.) και εποπτεία στο νοτιοδυτικό τμήμα της πεδιάδας της Σπάρτης που βρίσκεται στην καρδιά της Λακωνίας, όπου διαχρονικά διασταυρώνονταν δρόμοι επικοινωνίας από και προς τις γύρω περιοχές και τη θάλασσα. Τη σπουδαιότητα της θέσης ήρθε να τονίσει η ανεύρεση το 2008 ενεπίγραφων πινακίδων σε Γραμμική Β γραφή, γεγονός μοναδικό για τη Λακωνία. Η παρουσία τους, που δηλώνει την ύπαρξη αρχείου στο χώρο, παραπέμπει σε διοικητικές λειτουργίες και προσδίδει στην μυκηναϊκή εγκατάσταση του Αγίου Βασιλείου χαρακτηριστικά διοικητικού - ανακτορικού κέντρου.

Η αρμόδια για την περιοχή Ε' Εφορεία Προϊστορικών και Κλασικών Αρχαιοτήτων προχώρησε αμέσως σε όλες τις απαραίτητες ενέργειες για την προστασία και περαιτέρω διερεύνηση του χώρου. Το 2009 έγινε η πρώτη δοκιμαστική έρευνα στο χώρο νότια του βυζαντινού ναού που είχε πολύ ενθαρρυντικά αποτελέσματα. Με βάση αυτά καταρτίστηκε το πρώτο πενταετές πρόγραμμα, με τίτλο *Αρχαιολογικό Ερευνητικό Πρόγραμμα Αγίου Βασιλείου Ξηροκαμπίου Λακωνίας, 2010-2014*, το οποίο τέθηκε υπό την αιγίδα της Εν Αθήναις Αρχαιολογικής Εταιρείας και πραγματοποιείται υπό τη διεύθυνση της υπογράφουσας και τη συμμετοχή πολυμελούς ομάδας επιστημόνων διαφόρων ειδικοτήτων. Βασικός στόχος του είναι η συστηματική αρχαιολογική και ανασκαφική έρευνα, μελέτη και δημοσίευση της μυκηναϊκής εγκατάστασης του Αγίου Βασιλείου.

Η συνολική έκταση της εγκατάστασης, όπως εκτιμάται από τις επιφανειακές ενδείξεις, υπολογίζεται ότι υπερέβαινε τα 200 στρέμματα. Οι έρευνες των ετών 2010-2011 επικεντρώθηκαν στον ίδιο το λόφο του Αγ. Βασιλείου. Σε έκταση περίπου 26 στρεμμάτων γύρω από το βυζαντινό ναό έγινε χαρτογράφηση του

εδάφους με γεωφυσική διασκόπηση (μετρήσεις με ηλεκτρικά σήματα), η οποία έδωσε πολύ καλά αποτελέσματα. Διαπιστώθηκε ότι η περιοχή γύρω από το ναό καλύπτεται κατά το μεγαλύτερο μέρος της από οικοδομικά συγκροτήματα, με σταθερό βορειοδυτικό-νοτιοανατολικό προσανατολισμό. Επίσης στην κορυφή του λόφου εντοπίστηκε και ανασκάπτεται νεκροταφείο κτιστών κιβωτιόσχημων τάφων (**εικ. 1**) που χρονολογούνται στους χρόνους της μετάβασης από τη Μεσοελλαδική στην Υστεροελλαδική/ μυκηναϊκή εποχή (18^{ος} προς 17^ο αι. π.Χ.).

Με την εφαρμογή της γεωφυσικής διασκόπησης επιτυγχάνεται η αδρή αλλά σε σύντομο χρόνο και μεγάλη έκταση απεικόνιση των αρχιτεκτονικών κατασκευών που υπάρχουν στο έδαφος χωρίς καμία επέμβαση σ' αυτό. Δίνεται έτσι στους αρχαιολόγους η δυνατότητα να υπολογίσουν την έκταση και τη χωροταξική οργάνωση ενός οικισμού και να επιλέξουν προς ανασκαφή τα πλέον καίρια σημεία, με αποτέλεσμα τη σημαντική εξοικονόμηση χρόνου και χρήματος.

Οι ανασκαφές που πραγματοποιούνται στο λόφο, σε συνέχεια των πρώτων δοκιμαστικών τομών και στα σημεία που επιλέχτηκαν με βάση τη χαρτογράφηση του εδάφους με τη μέθοδο που προαναφέρθηκε, έχουν φέρει στο φως ερείπια τριών σημαντικών κτηρίων και πολλά χαρακτηριστικά κινητά ευρήματα.

Νότια από το νεκροταφείο έχει αρχίσει να αποκαλύπτεται ένα μεγάλο οικοδόμημα, το *Κτήριο Α*, η κύρια φάση του οποίου χρονολογείται στο 14^ο αι. π.Χ. Το κτήριο καταστράφηκε από πυρκαϊά, χάρη στην οποία όμως διατηρήθηκαν οι εσωτερικοί τοίχοι του που ήσαν κτισμένοι με ωμές πλίνθους και καλυμμένοι με πηλοκονίαμα. Παρά την καταστροφή και τις μεταγενέστερες επεμβάσεις που έχει υποστεί, είναι σαφές ότι πρόκειται για ένα πολύ σημαντικό κτήριο με πολλά δωμάτια (εννέα μέχρι στιγμής). Σε ένα από αυτά βρέθηκαν συγκεντρωμένα χάλκινα ξίφη και άλλα όπλα, τα οποία φαίνεται ότι είχαν φυλαχτεί μέσα σε ένα ξύλινο κιβώτιο, τακτοποιημένα το ένα δίπλα στο άλλο σε επάλληλες στρώσεις (**εικ. 2**). Η υψηλή θεμοκρασία που αναπτύχθηκε κατά την ώρα της πυρκαϊάς μαλάκωσε το μέταλλο με αποτέλεσμα τα περισσότερα να έχουν συσσωματωθεί, να έχουν "κολλήσει" μεταξύ τους σε ένα σώμα. Χάλκινα ξίφη και άλλα όπλα βρίσκουν συνήθως οι αρχαιολόγοι στους μυκηναϊκούς τάφους. Στη Λακωνία ξίφη είχαν βρεθεί στον τάφο του Βαφειού. Η ανεύρεση όπλων σε οικιστικό περιβάλλον είναι εξαιρετικά σπάνιο γεγονός και ακόμη σπανιότερο, αν όχι μοναδικό, ο μεγάλος αριθμός τους*. Η παρουσία τους εδώ, σε συνδυασμό με το κείμενο μιας από τις πινακίδες σε Γραμμική Β γραφή, όπου αναφέρεται μεγάλος αριθμός όπλων, συνηγορεί για τον ηγετικό χαρακτήρα του οικισμού. Οποσδήποτε η παρουσία τόσων ξιφών μέσα στο *Κτήριο Α* δηλώνει την σημαντική θέση του ιδιοκτήτη του. Προς την κατεύθυνση αυτή δείχνουν και τα ευρήματα που έφερε στο φως η ανασκαφή σε άλλα δωμάτια του ίδιου κτηρίου: πήλινα αγγεία και ειδώλια ζώων, κεφαλάκι ανθρωπόμορφου μικρού ειδωλίου από ελεφαντόδοντο και ένα εξαιρετικής τέχνης ειδώλιο μοσχοφόρου από το ίδιο υλικό, αιγυπτιακός σκαραβαίος, σφραγιδόλιθοι κ.α.). Χαρακτηριστικό είναι ένα ιδιαίτερο τελετουργικό

* Η κατάσταση στην οποία βρέθηκαν δεν επέτρεπε την ακριβή καταμέτρησή τους, η οποία θα είναι δυνατή μετά την ολοκλήρωση της συντήρησης.

σκεύος, το ρυτό με μορφή κεφαλής ταύρου. Τη σημασία και το χαρακτήρα του κτηρίου δηλώνει και ένα πυκνό στρώμα από υπολείμματα συμποσίου που βρέθηκε στο δωμάτιο νότια από αυτό των ξιφών. Περιείχε μεγάλη ποσότητα οστών ζώων, κυρίως από πρόβατα, και ανάμεσά τους αιχμές βελών, χάλκινο μαχαίρι, πήλινες χύτερες και αγγεία πόσης, μεταφοράς και σερβιρίσματος υγρών. Στο μυκηναϊκό πολιτισμό τα συμπόσια αποτελούσαν σημαντική δραστηριότητα, η οποία συνδεόταν με θρησκευτικά και κοινωνικά δρώμενα και ήταν ένα μέσο άσκησης πολιτικής και εξουσίας από τους ηγεμόνες.

Σε μικρή απόσταση ανατολικά από το *Κτήριο Α* βρίσκονται τα θεμέλια ενός άλλου οικοδομικού συγκροτήματος της ίδιας εποχής (14^{ου} αι. π.Χ.), του *Κτηρίου Β*. Αποτελείται και αυτό από πολλά δωμάτια διαφόρων διαστάσεων, τα οποία αναπτύσσονται διαδοχικά κατά τους δύο άξονές του. Στο μικρό τμήμα του κτηρίου που ανασκάφηκε κατά το 2010 βρέθηκε μεγάλη ποσότητα κεραμικής και χαρακτηριστικά θραύσματα τοιχογραφιών.

Θραύσματα τοιχογραφιών σε μεγάλες ποσότητες βρέθηκαν και στα ανασκαφικά τετράγωνα που ανοίχτηκαν κοντά στο μικρό διάσελο, μεταξύ του λόφου του Αγ. Βασιλείου και του γειτονικού του προς τα νοτιοδυτικά. Ο χώρος αυτός φαίνεται ότι κατά το 14^ο αι. π. Χ. ήταν ελεύθερος από κτήρια και χρησιμοποιήθηκε για την απόθεση απορριμάτων, άχρηστης κεραμικής και, κυρίως, υλικού που προερχόταν από ανακαινίσεις, μετατροπές ή επισκευές των παρακείμενων μυκηναϊκών οικοδομημάτων. Αν και δεν γνωρίζουμε από ποιο οικοδόμημα προέρχονται αυτές οι τοιχογραφίες, μπορούμε να συμπεράνουμε ότι ο ιδιοκτήτης του είχε τη δύναμη και τα μέσα να καλέσει τα συνεργεία καλλιτεχνών και τεχνιτών που περιόδευαν στα σημαντικά κέντρα εκείνης της εποχής (Μυκήνες, Τίρυνθα, Πύλο, Θήβα) και να ζητήσει τις υπηρεσίες τους. Οι τοιχογραφίες του Αγ. Βασιλείου, τόσο ως προς τις ακολουθούμενες τεχνικές δημιουργίας τους, όσο και ως προς το ύφος, την επιλογή των διακοσμητικών μοτίβων και τη θεματική των εικονιστικών σκηνών, ακολουθούν αυτές των άλλων μυκηναϊκών κέντρων της ηπειρωτικής Ελλάδας και του Αιγαίου.

Κεντρική θέση στη ζωή της εγκατάστασης φαίνεται ότι κατείχε το *Κτήριο Α*: ένα τριμερές οικοδόμημα πολύ μεγάλων διαστάσεων (το εμβαδόν του υπολογίζεται σε 1080 τ. μ. περίπου), το οποίο εντοπίστηκε με τη βοήθεια της ηλεκτρικής χαρτογράφησης του εδάφους και ανασκάπτεται από το 2011. Βρίσκεται στη νοτιοδυτική πλαγιά του λόφου, σε μικρή απόσταση από το *Κτήριο Α - των ξιφών*, και αναπτύσσεται σε δύο επίπεδα της σύγχρονης πλαγιάς. Οι τοίχοι του είναι λιθόκτιστοι, έχουν πάχος 1,5 μ. έφεραν ενίσχυση από ξυλοδεσιά, ενώ στο ανώτερο τμήμα τους ήσαν πιθανότατα κτισμένοι με ωμές πλίνθους. Το μεγάλο πάχος τους υποδηλώνει την ύπαρξη ορόφου. Ο χαρακτήρας και η λειτουργία του ιδιαίτερου αυτού κτηρίου θα κατανοηθούν με την πρόοδο της ανασκαφής του.

Εκτός από τα οικοδομήματα και τα κινητά ευρήματα, σημαντικές πληροφορίες για το χαρακτήρα και τις δραστηριότητες του οικισμού μας δίνουν τα κείμενα των πέντε ενεπίγραφων πινακίδων σε γραμμική Β γραφή που έχουν μέχρι στιγμής βρεθεί στον Αγ. Βασίλειο. Και αυτές, όπως οι πλινθόκτιστοι τοίχοι του *Κτηρίου Α*, διατηρήθηκαν χάρη στην καταστροφική πυρκαϊά που έψησε τον ωμό πηλό από τον

οποίο ήσαν κατασκευασμένες. Αν και σώζονται αποσπασματικά, τα κείμενά τους είναι ιδιαίτερα εύγλωττα. Ένας μεγάλος αριθμός όπλων αναφέρεται στην πρώτη πινακίδα που βρέθηκε στον αγρό του Βασίλη Γιάννακα, στις παρυφές του λόφου δυτικά του Αγ. Βασιλείου. Πρόκειται για τουλάχιστον πεντακόσια κοντά ξίφη ή μαχαίρια. Με δύο άλλα βασικά είδη συνδέονται τα κείμενα δύο πινακίδων που βρέθηκαν σε μικρή απόσταση από τον βυζαντινό ναό: υφαντά υφάσματα και πρώτες ύλες, που συνήθως χρησιμοποιούνταν για την παρασκευή αρωμάτων. Σύμφωνα με τη βιβλιογραφία η παρασκευή αρωμάτων γινόταν εντός των ορίων του ανακτορικού κέντρου. Η τέταρτη πινακίδα σώζει μόνο τρεις συλλαβές, ίσως τμήμα κυρίου ονόματος, ενώ η τελευταία ήταν ένα είδος ετικέτας, που, στερεωμένη πιθανόν σε ένα κιβώτιο, δήλωνε το περιεχόμενό του. Αυτή σώζει μόνο ένα σύμβολο (*207^{VAS}), το οποίο υπάρχει και σε πινακίδες της Κνωσσού και δείχνει ένα τριποδικό αγγείο με δύο λαβές και τον αριθμό 1 (εικ. 3).

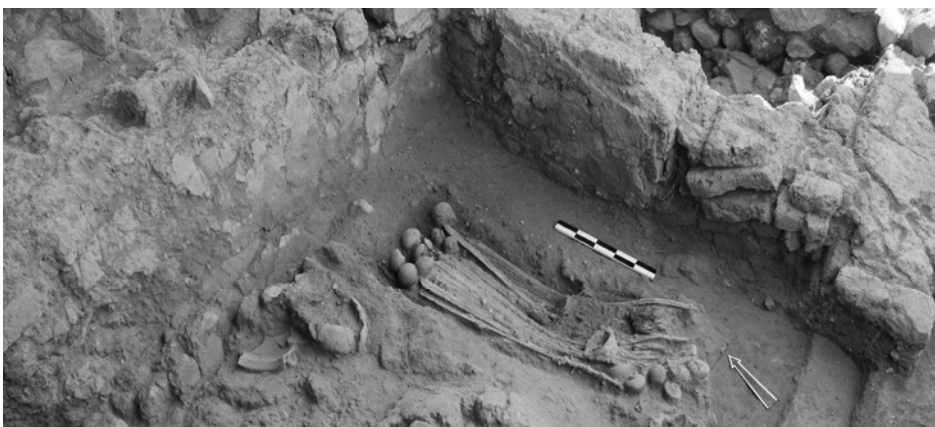
Τα κείμενα των πινακίδων μαρτυρούν περίτρανα την παρουσία ενός κατεξοχήν ισχυρού οικονομικού και διοικητικού κέντρου στη Λακωνία κατά την μυκηναϊκή ανακτορική εποχή (14^{ος}- 130ς αι. π. Χ.), κλείνοντας με τρόπο θετικό και αναμφισβήτητο αναζητήσεις και επιστημονικές συζητήσεις πολλών δεκαετιών.

Το ερχόμενο καλοκαίρι θα πραγματοποιηθεί η τρίτη συστηματική ανασκαφική περίοδος, στο πλαίσιο του "Αρχαιολογικού Ερευνητικού Προγράμματος Αγίου Βασιλείου Ξηροκαμπίου Λακωνίας, 2010-2014 ". Και αυτή, όπως οι δύο προηγούμενες και η δοκιμαστική ανασκαφή του 2009, χρηματοδοτείται κατά το μέγιστο μέρος της από ίδρυμα του εξωτερικού, το INSTAP (Institute for Aegean Prehistory), με έδρα στις ΗΠΑ. Το ελληνικό Ίδρυμα Ψύχα, υποστηρίζει από πέρυσι το έργο της συντήρησης της κεραμικής και το Groninger Instituut voor Archeologie της Ολλανδίας την έρευνα του νεκροταφείου. Ωστόσο, η κινητήρια δύναμη, χάρη στην οποία μπήκε σε τροχιά το όλο εγχείρημα, υπήρξε το προσωπικό της Ε' Εφορείας Προϊστορικών και Κλασικών Αρχαιοτήτων.

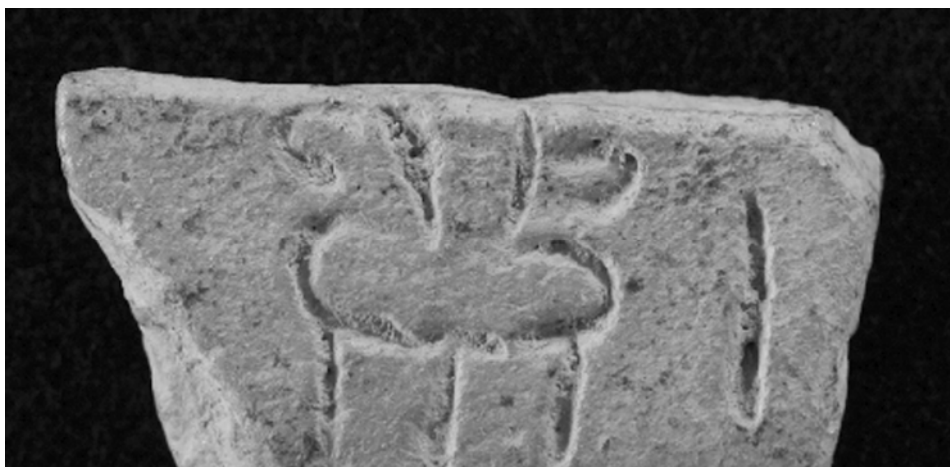
Η υλοποίηση ενός τέτοιου μεγάλου προγράμματος προϋποθέτει την ύπαρξη σημαντικών πόρων. Η τοπική κοινωνία στο Ξηροκάμπι κατανόησε άμεσα τη σπουδαιότητα της μυκηναϊκής εγκατάστασης του Αγ. Βασιλείου και την αναγκαιότητα να προχωρήσει η έρευνα στο χώρο αυτό. Ήδη από το 2009 είχαμε την ηθική και πρακτική υποστήριξη στο έργο μας, η οποία εφέτος έγινε πολύ πιο ουσιαστική και πιστεύουμε ότι θα συμβάλει τα μέγιστα στην επιτυχή συνέχισή του.

εικ. 1: Γενική άποψη του νεκροταφείου

εικ. 2: Τα χάλκινα ξίφη όπως βρέθηκαν σε ένα από τα δωμάτια του *Κτηρίου*

εικ. 3: Το θραύσμα της πήλινης πινακίδας (AV Kb 5 -ΜΣ 16797) με το σύμβολο του τριποδικού αγγείου και τον αριθμό 1

Δημητρίου Η. Πουλυμενέα
Η μάχη της Βασιλικής

Το κείμενο αυτό αποτελεί απομαγνητοφώνηση της συνέντευξης που έδωσε ο Δημήτριος Πουλυμενέας του Ηλία σε μέλος της συντακτικής επιτροπής του περιοδικού μας στις 27 Ιουλίου 2011 έξω από το εκκλησάκι του Αγίου Δημητρίου, όπου διαδραματίστηκαν τα γεγονότα που εξιστορούνται. Έγινε προσπάθεια να διατηρηθεί, όσο το δυνατόν πιο πιστά το ύφος της αφήγησης. Η συνέντευξη, η οποία έχει μαγνητοσκοπηθεί, βρίσκεται στο αρχείο του περιοδικού.

Ονομάζομαι Δημήτριος Πουλυμενέας του Ηλία. Είμαι από το χωριό Λάκκος της κοινότητας Πραστείου του Δήμου Λεύκτρου, Δυτικής Μάνης τώρα. Είμαι γεννημένος εδώ στον Αγιο-Δημήτρη το 1930. Η οικογένειά μου ζούσε εδώ όλο το καλοκαίρι γιατί στο χωριό μας δεν υπήρχε νερό. Παίρναμε όλα μας τα υπάρχοντα και ερχόμασταν εδώ. Εδώ βγάζαμε το καλοκαίρι μας όλα τα χρόνια.

Το καλοκαίρι του 1943, ακριβώς ημερομηνία δε θυμάμαι, αλλά πρέπει να ήτανε Ιούνιος περίπου, εμφανίστηκε ο Βρεττάκος με τους αξιωματικούς. Τους γνώριζα καλά τους αξιωματικούς γιατί τους πήγαινα γάλα από τις κατσίκες μας, αυγά από τις κότες μας, κηπευτικά, το Βρεττάκο, τον Πατσάκο, το Φικούρα και άλλους, τους οποίους δε θυμάμαι πια. Στην αρχή εμφανίστηκαν καμιά εικοσαριά. Μετά ήρθαν περισσότεροι. Μου φαίνεται ότι φτάσανε μέχρι εξήντα. Άλλοι φορούσαν στρατιωτικά ρούχα, άλλοι πολιτικά. Ο Βρεττάκος και ο Φικούρας φορούσαν κυρίως στρατιωτικά.

Όπλα είχανε λίγα. Είχανε ένα οπλοπολυβόλο μπρεν με μία δεσμίδα, ένα αυτόματο στεν κι αυτό με μία δεσμίδα και έναν γκρα με μια σφαίρα. Και πιθανόν και κάποια πιστόλια που δεν τα έβλεπα. Αυτός ήταν ο οπλισμός τους.

Γυρίζανε στα γύρω χωριά του Ταυγέτου και στρατολογούσανε. Και περιμέναμε με τα αεροπλάνα κάποια ρίψη όπλων.

Το αρχηγείο τους ήταν εδώ στον Αγιο-Δημήτρη απάνω στα πεύκα στο ύψωμα, εκατό μέτρα (ανατολικά) από την πηγή. Κοιμούνταν έξω εκεί απάνω. Σκοπιές, αν βγάζανε, βγάζανε κει απάνω. Εδώ κάτω (κοντά στο εκκλησάκι) δεν ήτανε κανείς. Δεν ξέρω αν είχαν ασύρματο. Είχανε μια καλυβούλα εκεί πέτρινη. Ό,τι προμήθειες είχανε τις είχανε εκεί στην καλυβούλα. Τρόφιμα παίρνανε από τα χωριά που γυρίζανε και από εμάς εδώ τους τσοπάνηδες. Αγοράζανε τυρί και άλλα. Ήταν αρκετοί τσοπάνηδες εδώ. Γιώργος Τσέγγος και Ηλίας Καλκάνης από τους Γοράνους, ένας Μπεγιέτης – δε θυμάμαι από πού – και άλλοι. Κηπευτικά και γάλα τους προμήθευε η μητέρα μου. Πληρώνανε με λίρες Αγγλίας. Όταν έφτανε μια λίρα, μας δίνανε μια λίρα. Μέχρι το τέλος μάς δώσανε έξι λίρες, τις οποίες είχαμε μέχρι που παντρεύτηκε η αδερφή μου και τις πήρε προίκα. Και τους άλλους τσοπάνηδες πιθανόν με λίρες τους πληρώνανε.

Αυτοί ήτανε πενήντα – εξήντα. Φέγανε και στρατολογούσανε. Επαφές με τον ΕΛΑΣ, τουλάχιστον εδώ στον Αγιο-Δημήτρη, δεν είχαν γίνει. Εδώ δεν είχε έρθει κανείς. Είχα δει κάποιους από τα δικά μας μέρη, που αργότερα έμαθα ότι ήτανε

κουμμουνιστές, αλλά αυτοί δεν είχαν καμία επαφή. Μάλλον για κατασκοπεία είχαν έρθει. Παρατηρούσαν. Δεν είχαν έρθει σε επαφή με το Βρεττάκο.

Αύγουστος 1943. Ο Βρεττάκος ήταν πάλι με τον ίδιο αριθμό ανθρώπων και λέει: Περιμένουμε ρίψεις. Ο Βρεττάκος είχε σ' αυτήν τη ραχούλα (σαράντα – πενήντα μέτρα νότια της εκκλησίας) ένα σχήμα από φωτιές. Σήμερα είναι δάσος το μέρος αυτό. Τότε ήταν γυμνό, ξέφωτο. Εκεί ήταν το σχήμα των φωτιών. Δεν τις είχα μετρήσει αλλά πρέπει να ήταν είκοσι τουλάχιστον τρακάδες με ξερά κλαδιά. Σ' αυτό εδώ το σημείο και όχι κάπου αλλού. Ο Σακελλαριάδης δεν είχε έρθει ακόμα. Εκ των υστέρων μάθαμε ότι είχαν έρθει γύρω από τα άλλα χωριά αντίθετοι του Βρεττάκου, οι οποίοι είχαν κλέψει το σήμα με τις φωτιές και το κάμανε αλλού, σαμπέρα προς τη Γιάτρισσα, δεν ξέρω ακριβώς πού. Τη συγκεκριμένη βραδιά που ήρθαν τα αεροπλάνα να κάνουν τη ρίψη ερχόντουσαν χαμηλά τα αεροπλάνα. Σου φαινότανε ότι θα ακουμπήσουνε τη γη. Πρέπει να ήταν δύο τα αεροπλάνα. Μπορεί και περισσότερα αλλά δύο οπωσδήποτε. Εγώ ήμουνα στην καλύβα μας εδώ, η οποία σώζεται ακόμα. Τα αεροπλάνα γυρίζανε, κάνανε βόλτες σχεδόν μισή ώρα. Τις φωτιές τις είχαν ανάψει σε αυτό το σημείο που είναι τώρα τα πεύκα. Τα αεροπλάνα είχανε απάνω φως που αναβόσβηνε. Είδα ταυτόχρονα δύο. Γι' αυτό λέω ότι ήτανε τουλάχιστον δύο. Οι άλλες φωτιές δε φαινότουσαν. Πηγαίνανε τα αεροπλάνα, γυρίζανε. Πηγαίνανε, γυρίζανε. Φύγανε χωρίς να ρίξουνε τίποτα. Στο χώρο εδώ δεν υπήρχε κίνηση. Μόνον αυτοί του Βρεττάκου ήτανε. Εγώ ήμουνα στο σπίτι μας. Δεν ξέρω τι λέγανε.

Την άλλη μέρα το πρωί κόσμος ερχότανε από όλες τις μεριές. Γιόμισε κόσμο εδώ πέρα. Πάνω από χίλια άτομα. Ίσως και χίλια πεντακόσια. Ήρθαν να πάρουν όπλα και να οργανωθούν αλλά όπλα δεν υπήρχαν. Ο Βρεττάκος μίλησε στους συγκεντρωμένους. Δε θυμάμαι ακριβώς τι τους είπε. Καθίσανε δυο – τρεις ώρες και μετά φέγανε σιγά σιγά. Ένας ένας, δυο δυο, πέντε πέντε, δέκα δέκα, όπως είχαν έρθει παρέα. Άλλοι προς τα δω, άλλοι προς τα κει. Το μεσημέρι δεν είχε μείνει κανείς. Μετά μάθαμε ότι δεν έγινε η ρίψη γιατί είχε κλαπεί το σχέδιο της φωτιάς. Το πιο κοντινό χωριό εδώ είναι οι Γοράνοι, περίπου δύο ώρες. Είχανε έρθει και Γορανίτες.

Μετά από μια – δυο μέρες εμφανίστηκαν οι αντάρτες από τα ανατολικά. Το δυτικό μέρος ήταν ελεύθερο όλο. Φωνάζανε με το χωνί: Τηλέμαχε, παραδώσου. Εμείς δεν ξέραμε ότι το Βρεττάκο τον λέγανε Τηλέμαχο. Καπετάνιο τον φωνάζαμε. Είχαμε εμείς έναν τσοπάνη που τον λέγανε Τηλέμαχο, ο οποίος έλεγε του αδερφού μου: Πού να πάω να παραδοθώ; Μετά μάθαμε ότι το Βρεττάκο το λέγανε Τηλέμαχο. Οι αντάρτες χτυπήσανε από τα ανατολικά με οπλοπολυβόλα. Με τις πρώτες ριπές που ρίξανε διαλύθηκε η ομάδα του Βρεττάκου. Ο Βρεττάκος πήρε τους άντρες του και έφυγε.

Ο Σακελλαριάδης ήταν εδώ από την προηγούμενη μέρα. Το βράδυ που ήταν να γίνουν οι ρίψεις δεν ήταν εδώ. Ήρθε την επομένη. Το βράδυ κοιμηθήκανε με τον αγωγιάτη μέσα στην εκκλησία. Είπανε: Αφού δεν προφταίνουμε να φύγουμε, ας κοιμηθούμε και φέγουμε το πρωί. Ξημερώματα ήρθαν οι αντάρτες. Άμα θέλανε ο Σακελλαριάδης και ο αγωγιάτης, κάμανε κατά τα δικά μας χωριά και δεν τους βρρίσκανε. Αλλά σου λέει: Εμείς δεν είμαστε ανακατωμένοι. Και καθίσανε εδώ.

Ενώ όλοι οι αντάρτες πήγαν στα υψώματα, όπου ήταν ο Βρεττάκος, για να τον καταδιώξουν, ένας αντάρτης κατέβηκε μόνος του – εγώ ήμουν στην καλύβα, δεν τον άκουσα, αλλά, όπως μου έλεγε η μητέρα μου – του 'λεγε: Φασίστας είσαι, ρε; Φασίστας; Και μπαμ. Είχανε βγει έξω από την εκκλησία. Πυροβόλησε το Σακελλαριάδη και μετά τον αγωγιάτη. Εγώ τους είδα σκοτωμένους. Την ώρα που τους σκότωνε τους είδε η μητέρα μου. Εγώ ήμουν στην καλύβα. Ήρθε η μητέρα μου φοβισμένη. Μας πήρε και μας πήγε σε μια άλλη καλύβα που έμενε ένας άλλος συγχωριανός μας. Την ώρα που φεύγαμε από την καλύβα μας, οι αντάρτες βεράγανε στα ίσια. Χτύπησαν κάτι σφαίρες από πάνω μας. Πήγαμε εμείς όπου ήταν μαζεμένοι και οι άλλοι. Κατεβήκανε οι αντάρτες. Φωνάζανε με το χωνί: Να 'ρθετε όλοι στην πηγή στην εκκλησία. Μέχρι να πιάσουν οι αντάρτες τα υψώματα, έκαναν περίπου μισή ώρα. Στην αρχή βερέσανε με τα όπλα. Οι πυροβολισμοί βάστηξαν κανά τέταρτο. Ο Βρεττάκος και οι δικοί του έφυγαν αμέσως. Οι αντάρτες ρίζανε από τα νότια και τα ανατολικά. Μετά φωνάζανε: Τηλέμαχε, παραδώσου. Δεν έγινε καμία αντίσταση. Δεν απαντήσανε στους πυροβολισμούς. Μόνο στην αρχή. Ήταν κάποιο φυλάκιο στο Σωρό (ανατολικά). Βερέσανε τρεις τέσσερις πυροβολισμούς. Οπότε, τα βράδυα θα είχε και σκοπούς. Όταν βγήκανε οι αντάρτες στο Σωρό, αυτοί του φυλακίου θα είχαν φτάσει στα απέναντι υψώματα. Φύγανε όλοι δυτικά. Δεν τους ενόχλησε κανείς. Έμεινε ο Σακελλαριάδης και το πλήρωσε με τη ζωή του. Κι αυτός και ο αγωγιάτης. Τους σκότωσε δίπλα στην πηγή, στο ρυάκι δίπλα. Το κεφάλι του Σακελλαριάδη κόντευε να ακουμπήσει στο ρυάκι. Αίματα είχε και στο στήθος και στο λαιμό. Πού τον είχε βρει η σφαίρα δεν ξέρω γιατί το σώμα του ήταν κατηφοριακά. Μετά τους έβαλαν σε μια κουβέρτα ο μπάρμπαρς μου και ο ξάδερφός μου ο Θόδωρος Πουλυμενέας και τους έφεραν και τους έθαψαν δίπλα δίπλα εδώ που είναι σήμερα το συρματοπλεγμα (σαράντα – πενήντα μέτρα νότια της εκκλησίας). Ήτανε γυμνό τότε, δεν υπήρχε δάσος, ήταν όλο χόρτα. Τους έθαψαν ο Θόδωρος Πουλυμενέας με τον αδερφό του Διονύση (15-17 ετών). Και ο μπάρμπαρς μου είπε κάποια προσευχή γιατί έψαλλε.

Μετά ο καπεταν-Λιάς μάς μάζεψε όλους εδώ και μας είπε: Αυτοί είναι φασίστες και θέλουνε το κακό του λαού. Εμείς είμαστε ο απελευθερωτικός στρατός της Ελλάδας. Τους καλέσαμε να 'ρθουν με μας και δεν έρχονται αυτοί.

Εμάς δε μας πειράζανε, ούτε μας είπανε τίποτα που τους τροφοδοτούσαμε. Εμείς είπαμε ότι μας πληρώνανε με λίρες για ό, τι τους δίναμε. Δε μας παίρνανε τίποτα με το ζόρι. Ενώ αυτοί οι λίγοι αντάρτες που ήταν εδώ, την ώρα που εμείς, όταν πέφτανε οι πυροβολισμοί, είχαμε πάει στην καλύβα του συγχωριανού μας, μπήκανε στις καλύβες και βουτηζανε όλα τα πράγματα. Πλιατσικολογήσανε. Φαίνεται ότι μερικοί ήταν από τα κοντινά χωριά εδώ της Λακωνίας (Σελεγουδι κ.ά.). γιατί αργότερα με τα σκυλιά βρήκαμε μες στο θάμνο χωμένο ένα τουλούμι τυρί. Δεν το πήραν να το πάνε στο αντάρτικο. Το πήραν, να 'ρθουν μετά και να το πάνε στο σπίτι τους. Εμένα μου πήρανε ένα πιργιόνι που έκανε ο πατέρας μου τις σανίδες και ένα τσεκούρι. Και, επειδή ήμουνα μικρός, βρήκα το θάρρος και του λέω: καπεταν-Λιά, καλά να πάρουνε να φάνε κάτι αλλά το τσεκούρι του πατέρα μου και το πιργιόνι γιατί το πήρανε; Εκεί λοιπόν λέει: Ποιος πήρε το τσεκούρι; Δε μίλαγε κανείς. Πετάχτηκε ένας και λέει: Είδα αυτόν και είχε στον ώμο του ένα

πιργιόνι. Είπε ένα όνομα. Πες του να το φέρει εδώ γιατί θα τον εκτελέσω, είπε ο καπεταν-Λιάς. Και μετά από πέντε έξι μέρες μάς τα ξαναφέρανε το πιργιόνι και το τσεκούρι. Οκαπεταν-Λιάς μου φαίνεται ότι φόραγε χιτόνιο στρατιωτικό.

Τους στρατιώτες του καπεταν-Λιά δεν τους μέτρησα. Εδώ στην εκκλησία ήταν καμιά πενηνταριά και άλλοι γύρω. Λιγότεροι από εκατό, περισσότεροι από πενήντα. Είχανε διάφορα όπλα. Και αυτόματα και τρία τέσσερα οπλοπολυβόλα. Πολλά για τον αριθμό που ήτανε.

Αυτόν που σκότωσε το Σακελλαριάδη τον είχανε εδώ. Ήταν μαρμαγμένος. Φαινόταν ότι κάτι του είχανε κάνει παρατήρηση γιατί ο καπεταν-Λιάς είπε: Ρε κάθαρμα, δεν είπαμε όχι αίμα; Πάρ' του το όπλο – είχε ένα ιταλικό όπλο κοντό – και δε θα του το ξαναδώσουμε.

Το βράδυ οι αντάρτες δε μείνανε εδώ. Φύγανε προς τα ανατολικά. Ο Βρεττάκος δεν ξαναφάνηκε. Δεν ξαναπέρασε από εδώ.

Πρέπει να ήτανε το 1951-1952, όταν ήρθε εδώ ο γιος του Σακελλαριάδη. Τους είδα εκεί ψηλά και τους έφερα γραμμή εδώ. Αργότερα, έμαθα ότι ήρθανε με παπά και πήρανε τα οστά.

Ηλία Γ. Αποστολάκου

Ο Άμπουλας στο Παλιοχώρι

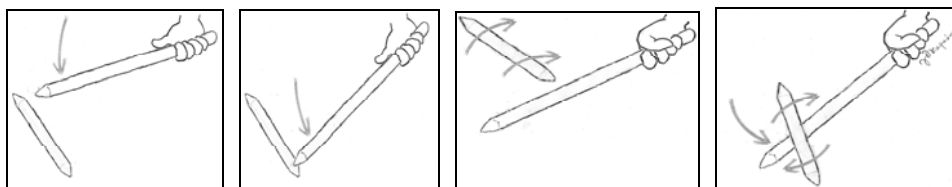
Ο Άμπουλας είναι πηγή στο κάτω μέρος του χωριού δίπλα απ' το ποτάμι (Κωλοπάνα). Από την πηγή αυτή έπαιρνε το χωριό νερό. Ήταν λίγο κουραστικό το κουβάλημα βέβαια, γιατί υπήρχε μεγάλη ανηφόρα στο ανέβασμα. Εκεί μαζευόντουσαν τα καλοκαίρια τα παιδιά του χωριού το μεσημέρι για δροσιά και παιχνίδι. Υπήρχαν πάρα πολλές πλατάνες, οι οποίες ήταν γεμάτες με σταφύλια, τα οποία και έκοβαν όλοι οι χωριανοί. Υπάρχουν ακόμα και σήμερα. Από αναφορές που έχουμε υπήρχε παλιά εκεί υφαντουργείο που έφτιαχνε νήματα (μαλλιού – μεταξιού). Στα χρόνια της Τουρκοκρατίας κατέβαιναν τα τουρκόπουλα και έπαιζαν τράπουλα. Κάποιες φήμες λένε ότι μια ομάδα Ελλήνων του χωριού σκότωσε εκεί τους τελευταίους εναπομείναντες Τούρκους στο χωριό. Η πηγή υπάρχει και σήμερα. Βγάζει νερό και μπορείς να πιεις. Είναι όμως μισοχωμένη από τα χώματα που πέσανε κατά τη διάνοιξη του κοινοτικού δρόμου που συνδέει το Παλιοχώρι με τη Ζερμπίτσα, πριν από δεκαπέντε και πλέον χρόνια.

Τα στοιχεία για τον Άμπουλα συνέλεξα από τη θεία μου Πότα Αποστολάκου – Μπιταξή, 76 ετών σήμερα, η οποία τα είχε ακούσει από τους παλαιότερους (τον πατέρα της, τον παπού της).

Γεωργίου Θεοφ. Καλκάνη

Παίζοντας «κλίτσικα» (ή τσιλίκι / ξυλίκι), άλλοτε και τώρα, στα χωριά μας και στα σχολεία μας

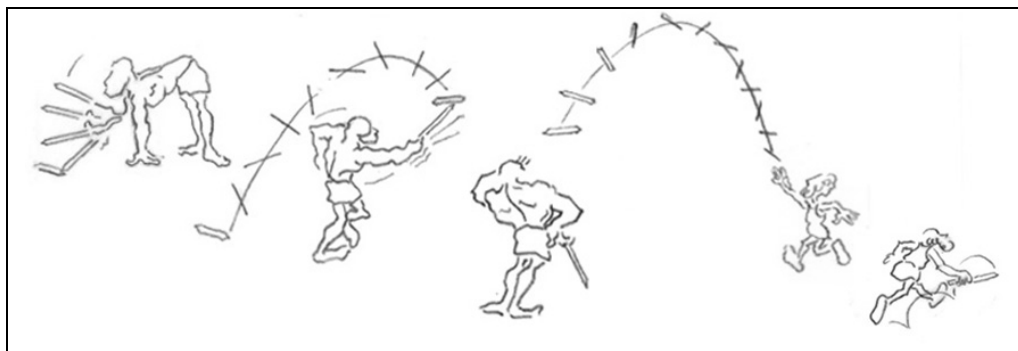
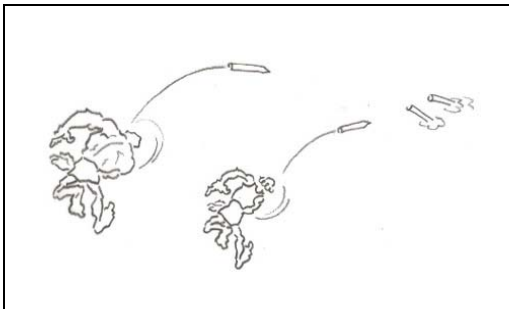
«... Διαλέγαμε ένα ευθύγραμμο κλαδί, διαμέτρου περίπου 3 εκατοστομέτρων, από κάποιο δέντρο με σκληρό ξύλο και κόβαμε δυο κομμάτια, το ένα μήκους 50 και το άλλο μήκους 25 περίπου εκατοστομέτρων. Τα καθαρίζαμε με σουγιά από μικρότερα κλαδιά και κάναμε αιχμηρές τις δυο άκρες του μικρού ξύλου και τη μια άκρη του μεγάλου. Είχαμε τότε τα «αθύρματα» του παιχνιδιού. Αμέσως μετά αρχίζαμε το παιχνίδι σε κάποιο μεγάλο άπλωμα του χωριού ή στο προαύλιο του σχολείου, αφού κληρωνόταν ο πρώτος παίχτης. Αυτός τοποθετούσε το μικρό ξύλο οριζόντια στο έδαφος. Μετά, κρατώντας το μεγάλο ξύλο από τη μη αιχμηρή άκρη του, το σήκωνε και στη συνέχεια –κατεβάζοντάς το κατακόρυφα και γρήγορα– χτυπούσε με αυτό το μικρό ξύλο ακριβώς σε μια από τις αιχμηρές άκρες του. Το μικρό ξύλο, αν το χτύπημα ήταν επιτυχές, αναπηδούσε ψηλά και στριφογύριζε στον αέρα. Τότε ο παίχτης με το μεγάλο ξύλο προσπαθούσε να το χτυπήσει και πάλι, καθώς αυτό ήταν ψηλά και στριφογύριζε. Η επιδίωξή του ήταν πετυχαίνοντάς το –κατά το δυνατόν στο μέσο και κάθετα– το μικρό ξύλο να πεταχθεί όσο το δυνατόν μακρύτερα. Οι άλλοι παίχτες, τοποθετημένοι σε μικρή απόσταση, ημικυκλικά μπροστά του και σε επιφυλακή, προσπαθούσαν να πιάσουν το μικρό ξύλο πριν πέσει στο έδαφος. Αν κάποιος το κατάφερνε, αυτός συνέχιζε το παιχνίδι, ενώ ο πρώτος παίχτης μηδενιζόταν. Αν όμως το ξύλο έπεφτε κάπου στο έδαφος ο πρώτος παίχτης το πλησίαζε και συνέχιζε το παιχνίδι, χτυπώντας πάντα με τον ίδιο τρόπο το μικρό ξύλο όπου κι αν είχε πέσει αυτό, προσπαθώντας με έναν αριθμό χτυπημάτων που είχε προαποφασισθεί από όλους να το φθάσει στη μεγαλύτερη δυνατή από την αρχική θέση απόσταση. Τότε μετρούσαμε αυτή την απόσταση χρησιμοποιώντας ως μέτρο το μήκος του μεγάλου ξύλου αριθμώντας και επαναλαμβάνοντας «τσαμάκ-τσιλίκ, τσαμάκ-τσιλίκ, ...». Η απόσταση καταγραφόταν και ένας άλλος παίχτης τον διαδεχόταν. Νικητής ήταν αυτός που είχε καταφέρει με διαδοχικά χτυπήματα να στείλει το μικρό ξύλο στην μεγαλύτερη συνολικά απόσταση».

Οι στόχοι αυτού του σημειώματος στην εφημερίδα μας είναι εκπαιδευτικοί και παιδευτικοί: να διασώσουμε γνώσεις και πρακτικές του παρελθόντος, να ενθαρρύνουμε την αναβίωση –στην τυπική και μη τυπική εκπαίδευση– παραδοσιακών δραστηριοτήτων που διατηρούν ζωντανή την παράδοση κάθε τόπου, αλλά και να υποστηρίξουμε τους νεότερους σε τέτοιες δραστηριότητες. Δραστηριότητες πραγματικές και όχι εικονικές, με αυτοσχεδιασμούς και

ιδιοκατασκευές, με απλά μέσα και αμεσότητα εφαρμογής αλλά και με τη δυνατότητα να αποτελέσουν αυτές εναύσματα για συσχετίσεις θεωρίας και πράξης, αλλά και αφόρμηση ερμηνειών. Αυτό το παιχνίδι που το παίζαμε ως παιδιά έως και πρόσφατα στα χωριά μας είναι χαρακτηριστικό παράδειγμα τέτοιων δραστηριοτήτων.

Το παιχνίδι ονομάστηκε στην περιοχή μας –και μόνο (...)- «κλίτσικας» (ίσως από την ξύλινη αγκύλη ή αγκυλίτσα ή (γ)κλίτσα ...) ενώ σε άλλες περιοχές –με ελαφρές παραλλαγές– ονομάζεται «τσιλίκι» ή «ξυλίκι» (με την πρώτη ονομασία πιθανότατα αντιδάνειο από την ανατολή). Σε θεωρητική παρουσίαση και πρακτική επίδειξη του παιχνιδιού σε διεθνές εκπαιδευτικό συνέδριο (με πρόταση για την αξιοποίηση παιχνιδιών και αθλημάτων ως εναύσματα στην εκ-παίδευση των φυσικών επιστημών, βλ. αναφορές) πολλοί σύνεδροι μας δήλωσαν ότι παίζεται έτσι και στις χώρες τους (ακόμη και στις Ινδίες). Η καταγωγή του παιχνιδιού ίσως πρέπει να αναζητηθεί σε συγγενή αρχαιοελληνικά παιχνίδια, όπως τον «κυνδαλισμό» (κύνδαλος = αιχμηρός μικρός πάσσαλος), σε μια εκδοχή του οποίου «πάσσαλος πασσάλω εκρούετο». Σε αυτή την εκπαιδευτική αξιοποίηση του παιχνιδιού χρησιμοποιήσαμε δυο αρχαιοελληνικούς χαρακτήρες, τον Ευπρόλαλο και τον Δυσκοίλογο, για να επιδείξουν τις δυο εκδοχές του παιχνιδιού (βλ. εικόνες).

Όσον αφορά στα εκπαιδευτικά χαρακτηριστικά του παιχνιδιού, αναφέρουμε ότι πληθώρα φυσικών μεγεθών, αρχών και διαδικασιών που διδάσκονται στην τυπική εκπαίδευση εφαρμόζονται από τους παίκτες για τη βελτιστοποίηση και ερμηνεία της κατασκευής και της λειτουργίας του παιχνιδιού (βλ. περισσότερα στις αναφορές).

Αναφορές:

Kalkanis G. (1998), "The Physics of Ancient and Modern Greek Toys" (invited talk) και Tsakonias P., Imvrioti D., Patrinoopoulos M., Kalkanis G. (1998), "The Kyndalon or Xiliki in Greek Traditions as a toy and an Experiment - Its Construction, Mode of operation, Physics and Teaching Methodology", (presentations) Proceedings of the 1998 ICPE Conference: "Hands-On Experiments", Duisburg, Germany (αναρτημένες και στον διαδικτυακό τόπο <http://micro-kosmos.uoa.gr> → οι Δημοσιεύσεις)

Χαρίλαου Ν. Σταρόγιαννη

Ο Αϊ Γιώργης στο Παλιοχώρι

Στο Παλιοχώρι ως γνωστόν, για όσους δεν έχουν την καταγωγή από το προαναφερθέν χωριό, υπάρχουν διάσπαρτα πολλά ερημοκλήσια, περίπου μια δωδεκάδα. Μεταξύ αυτών είναι και το ερημοκλήσι του Αϊ Γιώργη. Το εκκλησάκι αυτό ευρίσκεται στο ανατολικό μέρος του Παλιοχωριού, στην κορυφή ενός λόφου με καταπληκτική θέα προς όλα τα σημεία του ορίζοντα, σημείο το οποίο το λούζει ο ήλιος και το δέρνει ο αέρας. Πότε κτίστηκε δεν γνωρίζουμε, αλλά γνωρίζοντας την ηλικία άλλων, όπως π.χ. του Αγίου Αθανασίου που είναι του 14^{ου} αι., και συγκρίνοντας το κτίσιμο με άλλα, πρέπει να είναι και παλαιότερο του προαναφερθέντος. Γύρω στο 1956 ο Δημ. Καππάκος (γερο-Κάππος), ο οποίος ήτο ιδιοκτήτης του παραπλεύρως ελαιοκλήματος είπε στα αδέρφια Χαντζάκια και Ρηγάκια, που ευρίσκοντο την ημέρα εκείνη στα παρακείμενα χωράφια τους, ότι στο βόρειο μέρος του Αϊ Γιώργη υπάρχουν πολλά μνήματα, δηλαδή νεκροταφείο. Το ανακάλυψε, όταν φύτεψε ελιές. Την επομένη ημέρα, ως λέγεται, τα ως άνω αδέρφια με τα σχετικά εργαλεία που μετέφεραν εκεί έβγαλαν στην επιφάνεια πλήθος οστών αλλά όχι θησαυρών ως ανέμενε το νεαρό του μυαλό. Το ερώτημα τώρα είναι από ποιο σημείο μεταφέρθηκαν και ενταφιάστηκαν οι άνθρωποι αυτοί. Από το σημερινό Παλιοχώρι δεν είναι δυνατόν, διότι είναι μακρινή απόσταση και δύσκολη διαδρομή. Λέγεται ότι τους ανέβασαν για ενταφιασμό από πιο κοντινή περιοχή ονόματι Βέργολη, όπου υπάρχουν τρία ερημοκλήσια και τόπος, όπου υπάρχουν πλήθος κεράμων και κατεργασμένες πέτρες. Μάλιστα, οι φούρνοι για το ψωμί εκτίστησαν στο σημερινό Παλιοχώρι με κεραμίδια που εσυλλέγοντο από τη Βέργολη. Ίσως η Βέργολη να ήτο το πρώτο παλιό χωριό, ας το πούμε έτσι, της περιοχής.

Παλιοχώρι 18.12.2011

Παναγιώτη Η. Κομνηνού

Πειραματική περίπτωση κοινωνικής αυτοοργάνωσης

Η παρακάτω πρωτοβουλία των κατοίκων της Τ.Κ. Ξηροκαμπίου του Δήμου Σπάρτης θα μπορούσε, εκτός από πειραματικό εγχείρημα, να θεωρηθεί και ως η απαρχή καινοτόμων διεργασιών με στόχο την αντιμετώπιση και σοβαρών ίσως προβλημάτων, που απασχολούν τις μικρές κυρίως κοινωνίες με την αυτοοργάνωση των ίδιων των πολιτών.

Η προ πολλού παγιωμένη αντίληψη της αντιμετώπισης ή επίλυσης των τοπικών προβλημάτων στο σύνολό τους από την Πολιτεία ή από την Τοπική Αυτοδιοίκηση θα πρέπει να αναθεωρηθεί, καθώς τούτο το επιβάλλουν οι καιροί και οι ριζικές κοινωνικοοικονομικές μεταλλάξεις.

Ανάλογα με το είδος και τη μορφή των τοπικών προβλημάτων και ασφαλώς όχι καθ' υπέρβαση ή και υποκατάσταση στην άσκηση των διακριτών ευχερειών των θεσμικών εξουσιών, αλλά αντίθετα σε ενίσχυση και συνδρομή τούτων στην επίτευξη συγκεκριμένου στόχου, η αυτοοργάνωση των πολιτών μπορεί να αποτελέσει σπουδαίο παράγοντα τοπικών θετικών ανατροπών, όπως λ.χ. στη συγκεκριμένη περίπτωση, η οποία αφορά στην τοπική παραβατικότητα και αποσκοπεί στην προληπτική αντιμετώπιση του πολύμορφου τούτου φαινομένου.

Το κείμενο της Γνωστοποίησης – Πρόσκλησης, που συντάχτηκε από τη Συντονιστική Επιτροπή των πολιτών Ξηροκαμπίου με αποδέκτες πρωτίστως τους κατοίκους Ξηροκαμπίου, έχει ως εξής :

ΓΝΩΣΤΟΠΟΙΗΣΗ – ΠΡΟΣΚΛΗΣΗ

Της «Συντονιστικής Επιτροπής Αγώνα» για την αντιμετώπιση της τοπικής εγκληματικότητας (πρωτοβουλία της υπό σύσταση «Αστικής Μη Κερδοσκοπικής Εταιρείας Πολιτισμού Ξηροκαμπίου - Σπάρτης» με τον τίτλο «ΕΡΑΣΙΝΟΣ – Α.ΜΗ.Κ.Ε. ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΥ – ΞΗΡΟΚΑΜΠΙΟΥ ΣΠΑΡΤΗΣ»).

Είναι σε όλους γνωστό πως τα τελευταία χρόνια η εγκληματικότητα αλλά και γενικά η παραβατικότητα, όπως και αλλού έτσι και στην ευρύτερη περιοχή Ξηροκαμπίου, έχουν πάρει ανησυχητικές διαστάσεις.

Οι κάτοικοι ανησυχούν αλλά και φοβούνται από τις παρατηρούμενες και διαρκώς αυξανόμενες κλοπές, ληστείες και παντός είδους οχλήσεις κυρίως άγνωστων ατόμων, που ανενόχλητα προσβάλλουν την έννομη τάξη καθώς και τα έννομα αγαθά της.

Οι Αστυνομικές Αρχές Σπάρτης, παρά τις σοβαρές προσπάθειες που καταβάλλουν, εκ των πραγμάτων αδυνατούν να ανταποκριθούν στην ασφαλή φύλαξη του οικισμού μας λόγω της εν γένει πολλαπλότητας του φαινομένου και κυρίως λόγω της πρωτόγνωρης έξαρσής του.

Διακατεχόμενοι από τα ίδια αισθήματα ανησυχίας που βιώνουν όλοι οι συγχωριανοί μας, οι υπογεγραμμένοι ως μέλη της Συντονιστικής Επιτροπής Αγώνα, που οριστήκαμε μετά από συνελεύσεις για την εξεύρεση τρόπου αντιμετώπισης του φαινομένου της τοπικής εγκληματικότητας, σας κάνουμε γνωστά τα ακόλουθα :

Μετά από συζητήσεις και διαβουλεύσεις για εξεύρεση τρόπου διαφύλαξης της κοινότητάς μας – καθώς και των οικισμών Αρκασάδων, Μούσγας και Κατσουλαϊκών – από μελλοντικές επιβουλές, κρίναμε ως πλέον κατάλληλο τρόπο την φύλαξη του με τακτικές περιπολίες από επαγγελματίες φύλακες – SECURITY – σε εναλλασσόμενες ώρες μέρα και νύχτα.

Το όλον κόστος του προτεινόμενου εγχειρήματος, με βάση προσφορά επιχείρησης παροχής υπηρεσιών ασφαλείας - SECURITY – που εδρεύει στη Σπάρτη για αμοιβή, Φ.Π.Α. αποδείξεων, ασφαλιστικές εισφορές, νυχτερινά και Κυριακές, θα είναι ελάχιστο αν επιμερισθεί στις οικογένειες των προαναφερθέντων οικισμών.

Έτσι και επειδή η διαφύλαξη των έννομων αγαθών μας αφορά σε όλους εμάς, συντρέχει εξαιρετική περίπτωση όπως τούτο γίνει και προσωπική υπόθεση όλων μας με αυτοοργάνωση και συμμετοχή μας στην κοινή προσπάθεια, όπως γίνεται και αλλού στην Ελλάδα αλλά και σε άλλες χώρες.

Η Συντονιστική Επιτροπή Αγώνα εκτός των παραπάνω θα προβεί και στις εξής άλλες ενέργειες :

α) Στις εισόδους του χωριού μας από Σπάρτη – Παλαιοπαναγιά – ΚΕΕΜ και Καμίνια θα τοποθετηθούν πινακίδες, στις οποίες θα αναγράφεται πως οι οικισμοί φυλάσσονται από φύλακες – SECURITY – καθώς κι από πολίτες.

β) Άμεσα θα γίνουν δύο χωριστές συναντήσεις με τους Αθίγγανους και τους αλλοδαπούς, που έχουν εγκατασταθεί στην περιοχή μας, από τους οποίους θα αξιώσουμε τα αυτονόητα, σε σχέση με όσους απ' αυτούς δεν σέβονται τη φιλοξενία που τους παρέχουμε.

γ) Θα βρίσκεται σε διαρκή επικοινωνία με την Αστυνομική Αρχή Σπάρτης με καταγγελίες για ύποπτες συμπεριφορές επίδοξων κακοποιών, καθώς επίσης και για οχλήσεις που παρατηρούνται συνήθως τις βραδινές ώρες από ταραξίες – παράνομους οδηγούς διαφόρων οχημάτων και δικύκλων, που προκλητικά προσβάλλουν το δημόσιο αίσθημα νομιμότητας.

δ) Θα γνωστοποιήσει με κάθε μέσο και προς κάθε κατεύθυνση πως το Ξηροκάμπι δεν είναι «ξέφραγο αμπέλι».

Επίσης συνιστάται σε όλους τους συγχωριανούς, όπως δραστηριοποιηθούν λαμβάνοντας τις στοιχειώδεις προφυλάξεις για την οικία τους ή την επιχείρησή τους, τον εαυτό τους καθώς και για τα μέλη της οικογενείας τους.

Έτσι και ενδεικτικά, θα πρέπει : α) Σε κάθε οικία ή επιχείρηση κατά την νύχτα να παραμένει αναμμένο ένα εξωτερικό φως. β) Να ασφαλίζονται καλά οι πόρτες και τα παράθυρα. γ) Να καταγγέλλονται αμέσως ασυνήθιστοι εξωτερικοί θόρυβοι, καθώς και εμφανίσεις ύποπτων ατόμων στη γειτονιά ή πλησίον των οικιών και αποθηκών οποιαδήποτε ώρα του 24ωρου. δ) Το ίδιο να γίνεται και για άγνωστα – ύποπτα οχήματα, που περιφέρονται στους ίδιους χώρους, με σημείωση του αριθμού κυκλοφορίας, τύπου και χρώματος τούτων.

Οποιαδήποτε καταγγελία για τα προαναφερθέντα να γίνεται στο γνωστό αριθμό 100 της Αστυνομίας, καθώς και σε εκείνα των SECURITY.

Η παρούσα θα διανεμηθεί σε όλους τους κατοίκους Ξηροκαμπίου και περιχώρων από σπίτι σε σπίτι. Θα ενημερωθούν οι κ. Εισαγγελείς Πλημμελειοδικών Σπάρτης, οι Αστυνομικές Αρχές Σπάρτης, ο κ. Δήμαρχος Σπάρτης, οι τρεις βουλευτές Λακωνίας και η κ. Αντιπεριφερειάρχης. Θα δοθεί προς δημοσίευση στις τοπικές εφημερίδες και στον ηλεκτρονικό τύπο. Και θα τεθεί υπ' όψη των υπολοίπων τοπικών Μ.Μ.Ε.

ΞΗΡΟΚΑΜΠΙ ΔΗΜΟΥ ΣΠΑΡΤΗΣ : 5/3/2012

Με εκτίμηση και χαιρετισμούς
Τα μέλη της Συντονιστικής Επιτροπής

- 1) Νικήτας Βλάχος του Ηλία, αντιδήμαρχος Σπάρτης
- 2) Κωνσταντίνος Καλλονάκης του Γεωργίου, αρχ/κας ΕΛ.ΑΣ.
- 3) Παναγιώτης Κομνηνός του Ηλία, δικηγόρος
- 4) Ευστράτιος Μανιατάκος του Γεωργίου, α' μηχ. Ε.Ν.
- 5) Παναγιώτης Παναγιωτουνάκος του Ιωάννη, πρ. δήμαρχος Φάριδος
- 6) Ιωάννα σύζ. Ευάγγ. Ρουσάκου, αγρότισσα
- 7) Κωνσταντίνος Σταρόγιαννης του Παναγιώτη, πρόεδρος Τ.Κ.
- 8) Κωνσταντίνος Σταρόγιαννης του Παντελή, αγρότης
- 9) Βασίλειος Χριστόπουλος του Ηλία, ηλεκτρονικός

Η ανταπόκριση των πολιτών Ξηροκαμπίου στην προαναφερθείσα πρωτοβουλία υπήρξε ομόθυμη και ήδη πραγματοποιήθηκαν συναντήσεις με τους Ρομά, καθώς και με τους αλλοδαπούς της περιοχής, από τις οποίες προέκυψαν αξιόλογα συμπεράσματα, που ίσως αποτελέσουν και το προοίμιο βελτίωσης των αντίστοιχων τοπικών πραγμάτων, ακόμη και υπό μορφή τοπικής επί τούτου συνθήκης.

Ήδη και μετά την ολοκλήρωση εντός των ημερών των απαιτούμενων τυπικών διατυπώσεων, το εγχείρημα εισέρχεται στη φάση της πειραματικής του πραγμάτωσης, με προοπτικές που κατ' εκτίμηση προοιωνίζονται θετικές.

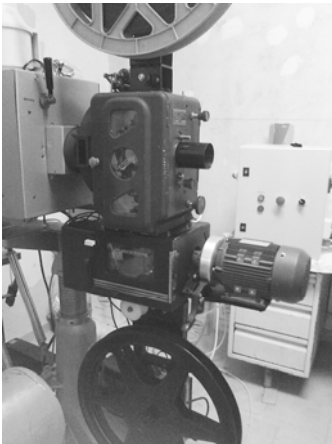
Παναγιώτη Γ. Λαμπρινού

Ακραία καιρικά φαινόμενα

Παρατηρούνται τα τελευταία χρόνια και στον τόπο μας, όπως και αλλού, διάφορα ακραία καιρικά φαινόμενα. Ο φετινός χειμώνας π.χ. ήταν πολύ βροχερός, με χιόνια και δυνατούς ανέμους. Στα τελευταία του και συγκεκριμένα την 28^η Μαρτίου στις 3.15 το μεσημέρι έριξε ένα αστραπόβροντο (κεραυνό) στην Αγία Τριάδα του Ξηροκαμπίου, με αποτέλεσμα να κάνει ζημιές στα δίκτυα τροφοδοσίας του ΟΤΕ και της ΔΕΗ.

Παναγιώτη Χ. Καλότση

Ο κινηματογράφος στο Ξηροκάμπι

Το χωριό μας ανέκαθεν -ως κεφαλοχώρι- είχε ζωντάνια και κοινωνική ζωή που στερούσαν άλλα μικρότερα χωριά. Δεν μπορούσε βεβαίως να συντηρήσει θέατρα και νυχτερινή ζωή, κάτι που μόνο σε μεγάλες πόλεις υπήρχαν, είχε όμως από τις αρχές της δεκαετίας του '50 κινηματογράφο που πρόβαλλε ελληνικές και ξένες ταινίες.

Η αίθουσα ήταν στην πλατεία δίπλα στο παντοπωλείο του Καπετανάκου. Ήταν ένα μονώροφο κτίριο με ταράτσα, ικανού ύψους οροφής, χωρίς κολώνες, σκαλοπάτια και άλλα εμπόδια, αίθουσα_κατάλληλη για προβολή κινηματογραφικών ταινιών. Ιδιοκτήτης της αίθουσας ήταν ο Παναγιώτης Σολωμός του

Αριστείδη (Κουλεμπένης). Από σκόρπιες πληροφορίες που συνέλεξα, κινηματογραφικές προβολές στο Ξηροκάμπι ξεκίνησαν μετά το '49 από τους αδελφούς Ξανθό και Τάκη Μονιού στην ανωτέρω αίθουσα, την οποία μίσθωναν όταν είχαν ταινία για προβολή, με αντίτιμο ποσοστό επί των εισπράξεων. Στη συνέχεια, προβολές στο Ξηροκάμπι έκανε -μάλλον κάθε Σαββατοκύριακο- ο Σαράντος Μενούτης από τα Ανώγεια με φορητή μηχανή FED1 και χειριστή της μηχανής τον αδειούχο μηχανικό Πετάκο Σπύρο από το Γύθειο (χρησιμοποιούσαν ειδική άδεια ηλεκτρολόγου χειριστού κινηματογραφικής μηχανής λόγω του ότι οι τότε ταινίες ήταν εξαιρετικά εύφλεκτες). Αξίζει να αναφέρω ότι ο Σαράντος Μενούτης ήταν επαγγελματίας κινηματογραφιστής και είχε ήδη το '49 κινηματογράφο στο Γύθειο Λακωνίας. Μέχρι το '60 στο επάγγελμα είχε μπει και ο ανιψιός του Μενούτη, Βασίλης Ρουμελιώτης, ο οποίος και πρόβαλλε ταινίες στα γύρω χωριά με την φορητή μηχανή FED1 και ίσως Σινεμεκάνικα. Άγνωστο και ενδιαφέρον παραμένει το πού έβρισκαν το ηλεκτρικό ρεύμα στα μικρά χωριά που έπαιζαν τότε, καθώς και ο τρόπος που μετέφεραν τον ογκωδέστατο εξοπλισμό. Ο περιφερόμενος κινηματογραφιστής θα ήταν ένα δύσκολο επάγγελμα' αλλά τότε όλα τα επαγγέλματα ήταν δύσκολα.

Ανοίξη του 1961 ξεκίνησε κινηματογραφική επιχείρηση στο Ξηροκάμπι, έπειτα από μίσθωση της αίθουσας Κουλεμπένη, με συμμετέχοντες τον Σαράντο Μενούτη, τον ανιψιό του Βασίλη Ρουμελιώτη και τον δεύτερο ανιψιό Γεώργιο Σολωμό (Τσελεπούρο) με συχνότερες προβολές ταινιών στο Ξηροκάμπι αλλά και προβολές στα χωριά της Μάνης (Μαυροβούνι, Αρεόπολη, Κότρωνα). Αυτή η συνεργασία δεν κράτησε πολύ. Η επιχείρηση συνέχισε στο Ξηροκάμπι με μόνο υπεύθυνο τον Γεώργιο Σολωμό.

Ο κινηματογράφος ονομάστηκε «Σινέ Άστρον», η οθόνη ήταν προς την πλατεία, η δε είσοδος ήταν στην αρχή από το πίσω στενάκι, αργότερα δε από την πλατεία. Η

χωρητικότητα του Σινέ Άστρον ήταν περίπου 150 ψάθινες καρέκλες καφενείου και από κάποια χρονιά και μετά, για τις κρύες χειμωνιάτικες βραδιές είχε ξυλόσομπα για θέρμανση. Οι ταινίες που συνήθως προβάλλονταν ήταν ξενόγλωσσες. Ο λόγος που ο ιδιοκτήτης προτιμούσε τις ξένες ταινίες, παρότι οι ελληνικές έκοβαν περισσότερο εισιτήρια, ήταν η άσχημη ηχητική της αίθουσας που έκανε πολύ δύσκολο να καταλάβει κάποιος τους διαλόγους στις ελληνικές ταινίες. Η ηχητική της αίθουσας βελτιωνόταν λίγο, όταν η αίθουσα γέμιζε από θεατές που με τα σώματά τους περιόριζαν τον αντίλαλο.

Το εκπληκτικό είναι ότι ο ιδιοκτήτης του κινηματογράφου εξασφάλιζε με κάποιον «μαγικό» τρόπο κάθε βράδυ και άλλο έργο. Μερικές φορές δύο έργα την ίδια μέρα!! Πριν από την προβολή της ταινίας ετοιμαζόταν ταμπλό με τον τίτλο και φωτογραφίες από το έργο, που ετοιμάζε σχεδόν αποκλειστικά ο αείμνηστος Τάσος Δούκας (Τζακ). Επίσης, έπαιζαν και τραγούδια (στη διαπασών που ακούγονταν μέχρι τον Κάτω Αρκασιά), κυρίως ελαφρά και νέο κύμα, ενώ άναβε μία τεράστια λάμπα 400W στην είσοδο. Το όλο θέαμα ήταν σχεδόν πανηγύρι και έδινε πολύ ευχάριστη όψη στην πλατεία.

Η μηχανή προβολής στο «Σινέ Άστρον» ήταν μία Ζήμενς 35MM φτιαγμένη στο Μιλάνο Ιταλίας. Το φώς ερχόταν από λάμπα πυρακτώσεως 1000W. Επειδή το φως ήταν ασθενές, η λάμπα αντικαταστάθηκε περί το έτος 1969 με φανάρι βολταϊκού τόξου, που όμως λειτουργούσε με εναλλασσόμενο και όχι συνεχές ρεύμα, όπως είναι το σωστό. Συνέπεια αυτού ήταν μια κοκκινίλα στην οθόνη λόγω ατελούς καύσης στα κάρβουνα. Και αυτό το πρόβλημα ξεπεράστηκε την επόμενη χρονιά, αφού ο ιδιοκτήτης φρόντισε και εγκατέστησε γεννήτρια συνεχούς ρεύματος (την γνωστή μας περιστροφική ηλεκτροκόλληση). Ο θόρυβος από την γεννήτρια δεν απασχολούσε κανέναν εκτός από τον χειριστή της μηχανής, που έφευγε τα βράδια με έναν βόμβο στα αυτιά του. Μάλιστα κάποια στιγμή τοποθετήθηκε τζάμι στην τρύπα της μηχανής για να μην ενοχλούνται οι θεατές από τον θόρυβο· άλλη μια αιτία άγχους για τον χειριστή της μηχανής γιατί δεν μπορούσε εύκολα να ακούσει τα σφυρίγματα, όταν έπεφτε η γνωστή μαύρη γραμμή στην οθόνη (χασάπη γράμματα) ή έσβηναν τα καρβουνάκια.

Ο κινηματογράφος «Σινέ Άστρον» κάθε Σαββατοκύριακο και γιορτές είχε 3 παραστάσεις 5:00-7:00, 7:00-9:00, 9:00-11:00, ενώ άλλες μέρες μία παράσταση 8:45-10:45 το βράδυ. Η παράσταση 5-7 ήταν σχεδόν αποκλειστικά για φαντάρους, οι οποίοι στη συνέχεια πήγαιναν στις ταβέρνες του Στράτη, του Αέλη ή του Γεωργόπουλου για την απαραίτητη ομελέτα, τους κεφτέδες, τις τηγανητές πατάτες και την ρετσίνα Κουρτάκη, διότι στις εννέα έπρεπε να βρίσκονται πάλι στο ΚΕΕΜ. Η παράσταση 7-9 γέμιζε από τους εύπορους συγχωριανούς μας με τις συζύγους τους, η δε τελευταία παράσταση 9-11 είχε σχεδόν αποκλειστικά τους ξενύχτηδες του χωριού μας που δεν ήταν και λίγοι.

Οι ώρες προβολής, η σήμανση του έργου ως «ακατάλληλον δι' ανηλίκους», η έλλειψη του εξαδάραχμου (το μεροκάματο ήταν 60 δραχμές) που εξασφάλιζε το πολυπόθητο εισιτήριο εισόδου, μα και τα ήθη της εποχής, ήταν απαγορευτικά για παρακολούθηση προβολής από μας τα παιδιά. Παιδιά, μαθητές γυμνασίου, παρακολουθούσαν κρυβόμενοι στο πίσω μέρος της αίθουσας δεξιά και αριστερά

στις τουαλέτες που ποτέ δεν λειτούργησαν παρά μόνον ως κρυψώνες για τους τολμηρούς.

Κάθε παραμονή Χριστουγέννων και Πάσχα με έγκριση των σχολείων γίνονταν ειδικές προβολές το μεσημέρι με έργα αναλόγου θρησκευτικού περιεχομένου για τους μαθητές με προσιτό εισιτήριο. Αν παρ' ελπίδα υπήρχε στην ταινία και κάποιο ερωτικό φιλί, φρόντιζε ο χειριστής της μηχανής Γιάννης Κομηνός να βάζει το χέρι του μπροστά στον φακό μέχρι η επικίνδυνη σκηνή να ξεπεραστεί.... Σε διαφορετική περίπτωση κινδύνευε με επίπληξη από τους υπεύθυνους καθηγητές που παρακολουθούσαν το έργο.

Ο κινηματογράφος «Σινέ Άστρον» είχε από την αρχή -οπωσδήποτε μετά το '61- και θερινή λειτουργία για τους ζεστούς μήνες του καλοκαιριού. Ο κινηματογραφιστής γυρνούσε την μηχανή να προβάλει στον πίσω ακάλυπτο χώρο της αίθουσας Κουλεμπένη. Ο χώρος των θερινών προβολών ήταν περίπου 200 τ.μ. Στην αρχή, η οθόνη του θερινού ήταν ένα κομμάτι λευκό ύφασμα που διευκόλυνε πολλούς να βλέπουν τζάμπα ταινία καθισμένοι αναπαυτικά στις καρέκλες που αράδιαζαν στο στενάκι. Το μόνο πρόβλημα που υπήρχε ήταν ότι τα γράμματα φαίνονταν ανάποδα. Ο θερινός όμως δεν είχε το πρόβλημα με τον ήχο και ο κινηματογραφιστής μας προτιμούσε τις ελληνικές ταινίες σαν πιο προσοδοφόρες. Με την σειρά τους και οι τζαμπατζήδες απολάμβαναν την ελληνική ταινία χωρίς το πρόβλημα των υπότιτλων. Αργότερα, η πάνινη οθόνη έγινε χτιστή προς λύπη πολλών. Οι μόνοι που επωφελούντο πλέον ήταν οι γείτονες από τις ταράτσες τους. Οι παραστάσεις του θερινού άρχιζαν τις αργίες 8:30-10:30 και 10:30-12:30 και τις καθημερινές 9:15-11:15. Στα πρώτα χρόνια όσο η μηχανή προβολής λειτουργούσε με λάμπα πυρακτώσεως στην αρχή της πρώτης παράστασης η προβολή δεν ήταν καθόλου καλή λόγω αδύναμης λάμπας μηχανής (το καλοκαίρι 8:30 τότε -9:30 σήμερα- δεν έχει σκοτεινιάσει ακόμη για τα καλά). Το πρόβλημα γινόταν ακόμη εντονότερο, όταν το έργο ήταν Σινεμασκόπ διότι η εικόνα ήταν πλατύτερη και το ήδη ασθενές φως της λάμπας έπρεπε να φωτίσει όλη την οθόνη. Το πρόβλημα φωτεινότητας λύθηκε, όπως προανέφερα, όταν εγκατεστάθη το φανάρι βολταϊκού τόξου στην μηχανή προβολής γύρω στο '69.

Τα πράγματα άλλαζαν το καλοκαίρι και για μας τους μικρούς φτωχοδιάβολους, μιας και τότε γίνονταν λίγο πιο χαλαρά τα πράγματα και οι καθηγητές μας έκαναν λίγο τα στραβά μάτια. Βεβαίως το να μπει κάποιος να δει έργο έπρεπε να έχει και εισιτήριο, πράγμα ακόμη πιο δύσκολο και από τις απαγορεύσεις. Εκεί πλέον ο καθείς εφήρμοζε τις δικές του μεθόδους. Άλλος στριμωχνόταν ανάμεσα στους πελάτες που περίμεναν στην ουρά να κόψουν εισιτήριο και διέλαθε της προσοχής της αυστηρής Ελένης Σολωμού (Νίτσα, αδελφή του ιδιοκτήτη), άλλος περίμενε στην πόρτα και εκλιπαρούσε την ελεύθερη είσοδο υποσχόμενος δωρεάν εργασία την επομένη ή πρόσμενε την στιγμιαία απουσία της ταμίας για να μπουκάρει, άλλος, μόλις άρχιζε το έργο, πήδαγε από την μάντρα του Στράτη Παπαδημητρίου που είχε σύνορο με τον θερινό κινηματογράφο τον ακάλυπτο χώρο -αποθήκη- της χασαποταβέρνας του. Υπήρχαν όμως και 6-8 από μας (Ζούλας, Κούτσικο, Μανόλος, Μαγκουσάκι, Καρακάξας, Ψαϊλας, Τσεγκολιάς, Γεωργίτσος, Μήτσοντας, Πωλάντσας, Κουίθ και άλλοι ανάλογα με το έργο, παλιότερα άλλοι που σαν

μεγάλοι πλέον δεν καταδεχόντουσαν να κάνουν τέτοιες δουλειές) που εξασφαλίζαμε την ελεύθερη είσοδό μας εργαζόμενοι στην κατάβρεξη και τον καθαρισμό του χώρου και βγάζοντας τις καρέκλες από την αίθουσα στον πίσω ελεύθερο χώρο που λειτουργούσε ως θερινός κινηματογράφος. Εκτός από το έργο για έναν-δύο από μας, ο θερινός κινηματογράφος είχε και οικονομικό όφελος, μιας και πουλούσαμε γκαζόζες, πορτοκαλάδες και chips βγάζοντας κάποιο μικρό χαρτζιλίκι. Το κουραστικό όμως ήταν, όταν με το τέλος της παράστασης έπρεπε να βάλουμε πάλι τις καρέκλες μέσα για να μην καταστραφούν από τον ήλιο ή κάποιο ξαφνικό αυγουσιτιάτικο μπουρίνι. Άσε δε που δεν υπήρχε πλέον και το κίνητρο, μιας και είχαμε δει το έργο. Πάντα είχαμε απουσίες κατά την επαναφορά των καρεκλών. Αυτό που μας κρατούσε, παρά την κούραση όλης της ημέρας και του αμάθητου στο ξενύχτι, και ακόμη παρά την μήνιν των γονιών μας για το ακατάλληλο της ώρας, ήταν ο φόβος μην μπούμε στον μαυροπίνακα του ιδιοκτήτη και δεν μας ξαναδώσει την ευκαιρία να παρέχουμε τις υπηρεσίες μας εξασφαλίζοντας την είσοδό μας στο επόμενο έργο.

Εκεί, γύρω στα 1970 το χωριό μας απέκτησε και δεύτερο χειμερινό κινηματογράφο στο καφενείο «Πλάτανος» (σήμερα στο κτίριο αυτό έχουν την καφετέρια οι αδελφοί Μπέκελη) με ιδιοκτήτη τον κύριο Κώστα Ρουμελιώτη. Το καφενείο σταμάτησε να λειτουργεί, μιας και ο Βαγγέλης Παπαδάκος, (ιδιοκτήτης του κτιρίου και του καφενείου), ήταν φαντάρος, και μετετράπη σε σινεμά, παίζοντας κυρίως ελληνικές ταινίες τις ημέρες που έβγαιναν φαντάρτοι. Ο δεύτερος αυτός κινηματογράφος λειτούργησε για έναν χειμώνα. Ο αναπάντεχος αυτός ανταγωνισμός τάραξε τα νερά, μιας και ο κύριος Ρουμελιώτης μέχρι τότε ήταν περιφερόμενος κινηματογραφιστής με φορητές μηχανές Σινεμεκάνικα σε μικρά χωριά (Σκούρα, Γεράκι, Ποταμιά, Γοράνοι, Ανώγεια, Λευκόχωμα, κ.τ.λ.). Τότε ο ιδιοκτήτης του «Σινέ Αστρον» (για αντιπερισπασμό ίσως;) έκανε παράλληλες προβολές στα Καμίνια και την Παλαιοπαναγιά. Όταν τελείωνε η προβολή του πρώτου μέρους στο Ξηροκάμπι, ο Γιώργος έπαιρνε την μομοπίνα και τρέχοντας με το θρυλικό FORD TAUNUS με το τσιμενταρισμένο πάτωμα και την ψάθινη καρέκλα καφενείου για θέση οδηγού, την πρόβαλε στο διπλανό χωριό, την έφερνε πίσω και ακολούθως το δεύτερο μέρος της ταινίας.

Ο κινηματογράφος «Σινέ Αστρον» λειτούργησε υπό την διεύθυνση του Γιώργου Σολωμού μέχρι την άνοιξη του 1972. Ακολούθως, τον κινηματογράφο ανέλαβε ο Βασίλης Μιχαλακάκος (Σκάθαρης) για λίγους μήνες, ο Κώστας Ρουμελιώτης για μία χρονιά μάλλον το 1976 και τέλος ο κινηματογράφος λειτούργησε με τον Τάσο Δούκα μέχρι και το 1978, όταν έκλεισε οριστικά. Το κτίριο στη συνέχεια πουλήθηκε. Ο νέος ιδιοκτήτης έχτισε από πάνω άλλον όροφο (1984), χωρίς να πειράξει την αίθουσα του κινηματογράφου, η οποία λειτούργησε ως καφετέρια. Σήμερα λειτουργεί ως αίθουσα με ηλεκτρονικά παιχνίδια.

Περί το 1973 ο Κώστας Ρουμελιώτης δημιούργησε και θερινό κινηματογράφο σε οικόπεδο κοντά στην ταβέρνα του Αέλη, δίπλα στο σπίτι του Βλογιαννίτη, (άδειο το οικόπεδο σήμερα) που όμως γρήγορα έκλεισε μιας και το επάγγελμα έπνεε πλέον τα λούσθια. Αξίζει να σημειώσουμε ότι ο κύριος Ρουμελιώτης διατηρούσε μέχρι και πέρυσι (2011) θερινό σινεμά στη Σπάρτη.

Από τις ταινίες που θυμάμαι να έχουν προβληθεί στο χωριό μας είναι: «Ο καλός ο κακός και ο άσχημος», «Για μιά χούφτα δολάρια», «Και οι επτά ήσαν υπέροχοι», πολλές ταινίες με τον Τζών Γουέην, «Το δράμα του Μάγερλινγκ», «Τα κανόνια του Ναβαρόνε», «Το ξύλο βγήκε από τον παράδεισο», «Τζέιμς Μποντ», πολλές καουμπόικες, πολλές με την Βουγιουκλάκη, «Θ-Β φαλακρός πράκτωρ», πολλές ταινίες με τον Μπελμοντό, τον Αλαίν Ντελόν, την Ανούκ Αιμέ, την Ούρσουλα Άντρες, την Μπριζίτ Μπαρντό, ιταλικές ταινίες, ακόμη περισσότερες πολεμικές αμερικάνικες ταινίες, αρκετές με τον δράκουλα των Καρπαθίων Κρίστοφερ Λι, κάποιες με κοινωνικά θέματα όπως «Στον κύριό μας με αγάπη» με τον Σίτνεϋ Πουατιέ, «Ο συμβιβασμός» με τον Κερκ Ντάγκλας και εκατοντάδες άλλες που μου είναι αδύνατον να θυμηθώ.

Η ποιότητα των ταινιών δεν ήταν πάντα καλή. Βλέπαμε και πατάτες. Εντύπωση μου είχε κάνει, που το θυμάμαι ακόμη και τώρα, μια θεοσκοτεινή πολεμική ταινία που από την αρχή μέχρι και το τέλος δεν σταμάτησαν καθόλου τα πολυβόλα. Αγανακτισμένος ο ιδιοκτήτης είχε σχολιάσει: «Ακόμα να σταματήσουν; θα μου χαλάσουν το μεγάφωνο!...».

Η παρακολούθηση μιας ταινίας ήταν γεγονός που συζητιόταν την επομένη εκτενώς στην πλατεία. Τα δε τεκταινόμενα, μερικές φορές εντός της αιθούσης με τα πειράγματα μεταξύ των συγχωριανών μας, ήταν ανώτερα από την ίδια την ταινία και πολλοί θυμούνται διάφορα ευτράπελα ακόμη και σήμερα (αλησμόνητο θα μείνει το γεγονός με το μακρύ κούτσουρο στην ξυλόσομπα που λαμπάδιασε το μισό έξω από την σόμπα με μόνη εναλλακτική λύση για τον Γιώργη να το χτυπά με ένα άλλο κούτσουρο με λύσσα προς τα κάτω μέχρι που έσπασε το διάφραγμα και το καιόμενο κούτσουρο κατέβηκε στο χώρο της στάχτης). Όταν τελείωνε το έργο και άνοιγαν οι πόρτες να βγουν οι θεατές προς την πλατεία, έβγαινε ένα σύννεφο καπνού από τα τσιγάρα. Αξίζει εδώ να σημειώσουμε ότι στην αίθουσα του «Σινέ Αστρον» μερικές φορές γίνονταν παραστάσεις καραγκιόζη και κάποια shows με περιφερόμενα μπουλούκια.

Ο κινηματογράφος στο χωριό μας ήταν το κύριο μέσον επαφής με τον έξω κόσμο μέχρι και τα μέσα της δεκαετίας του '70, όταν καθιερώθηκε πια η τηλεόραση. Αυτή η αλλαγή είναι και αλλαγή εποχής που φαίνεται πολύ καθαρά στην ταινία του Τζουζέπε Τορνάτορε «Σινεμά ο παράδεισος», ταινία φτιαγμένη για τον ιταλικό νότο που όμως ταιριάζει απόλυτα και στην δική μας εμπειρία.

Στις μέρες μας κάνουμε μια προσπάθεια πού και πού να προβάσουμε κάποια ταινία, ενθουμούμενοι παλιές ιστορίες και διατηρώντας μια σχέση με τις 35MM κινηματογραφικές μηχανές, που για την ψηφιακή εποχή μας μοιάζουν πλέον τόσο ξεπερασμένες όσο και η κλασική φωτογραφική μηχανή με τα φιλμ της Kodak συγκρινόμενη με την ψηφιακή φωτογραφική μηχανή. Η συμμετοχή στις προβολές είναι πάντα καλοδεχούμενη.

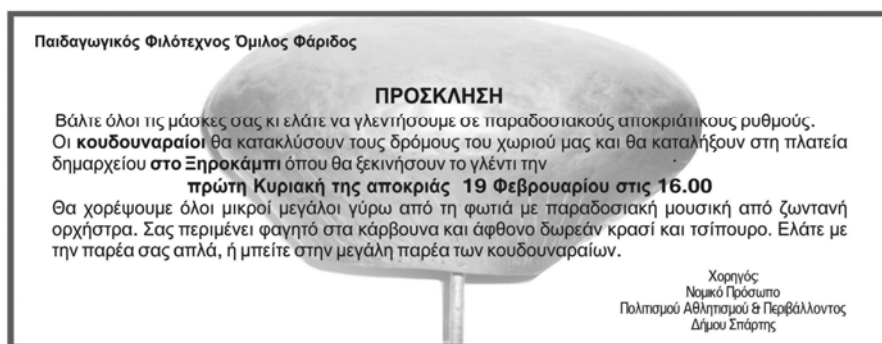
Θεοδώρου Σ. Κατσουλάκου
Στα Μυλοβάγενα

Στη φωτογραφία (1-1-1955) εικονίζονται (από αριστερά όπως κοιτάμε τη φωτογραφία) οι συγχωριανοί μας Νίκων Δημητρακόπουλος του Δημητρίου και Γεώργιος Μπομπότσης του Νικολάου. Εύκολα οι παλιοί Ξηροκαμπίτες θα αναγνωρίσουν τα Μυλοβάγενα και συγκεκριμένα το σημείο του γεφυριού, απ' όπου παροχετευόταν το νερό στα δύο μυλοβάγενα. Κάτω, αν προσέξει κανείς, θα διακρίνει το πηγάδι του Αϊβαλιώτη, το οποίο σήμερα έχει κατεδαφιστεί, για να διευκολυνθεί η διέλευση των αυτοκινήτων. Ο εν λόγω Αϊβαλιώτης ήταν μακρινός πρόγονος του Νίκου Γεωργόπουλου. Είχε καταφύγει στην περιοχή μας, αμέσως μετά την καταστροφή του Αϊβαλιού από τους Τούρκους (1821). Στη θέση του μύλου, που αρχικά ανήκε στο μοναστήρι της Ζερμπίτσας, έχει κτιστεί το σπίτι Πλαϊνού. Ο χώρος, απ' όπου οι νεαροί Ξηροκαμπίτες απολάμβαναν τη θέα του κάμπου, έχει αλλάξει τελείως όψη.

Ιωάννη Γ. Παρηγόρη
Απόκριες στο Ξηροκάμπι

Την πρώτη Κυριακή της Αποκριάς φέτος, στις 19 Φεβρουαρίου, γιορτάσαμε με έναν δικό μας ξεχωριστό τρόπο. Οι κουδουναραίοι, μικροί και μεγάλοι ντυμένοι παραδοσιακά με ρούχα από τα μπαούλα, φορώντας κουδούνια, ξεχύθηκαν στο χωριό χορεύοντας. Κατάληξη το Κοινοτικό, όπου μικροί και μεγάλοι χόρευαν και γλέντησαν με παραδοσιακούς χορούς. Το έθιμο του κουδουνιού έρχεται από την αρχαία Ελλάδα, περνάει στην Τουρκοκρατία και συνεχίζει μέχρι τα χρόνια μας σε πολλές μεριές της πατρίδας μας. Το βίωμα για λίγες ώρες κατακλύζει την ορθολογιστική σκέψη και ανακουφίζει και εκτονώνει την ένταση και το άγχος της καθημερινότητας. Με απλό τρόπο, όπως οι πρόγονοί μας, χρησιμοποιώντας τον ασφαλή δρόμο της παράδοσης, ξαποστάσαμε για λίγο από τα μεγάλα μας προβλήματα και πήραμε δύναμη να συνεχίσουμε τον όμορφο δρόμο της ζωής μας. Απλή δοκιμασμένη συνταγή χαράς, αλλά και πρωτότυπη συνάμα. Άλλωστε πρωτότυπος μπορεί να είσαι μόνο στη βάση της παράδοσης.

Κώστα Χ. Κονίδης
Δίκοπο μαχαίρι

Οι παλιότεροι θυμούνται τον μπαρμπα-Τζίμη Στεριανόπουλο, με τη λυγερή κορμοστασιά και το ιδιότυπο ντύσιμο. Ο μπαρμπα-Τζίμης ζούσε τότε στον Ανεμόμυλο, κοντά στο ΚΕΕΜ, επιβιώνοντας χάρη στην μοναδική ικανότητά του να κατασκευάζει, κυρίως όμως να επιδιορθώνει όπλα. Κάποτε τον επισκέφθηκε ο Μενέλαος Π. Κονίδης και του ζήτησε να του φτιάξει ένα μαχαίρι που να κόβει. Πρόθυμα ο μπαρμπα-Τζίμης δέχτηκε την παραγγελία και σε λίγες μέρες ο Μ. Κονίδης είχε στα χέρια του ένα αμφίστομο κοφτερό μαχαίρι που τον τρόμαξε. Δίσταζε να το πάρει. Κι ο μπάρμπα Τζίμης τον συμβούλεψε: «Πάρτο, καλό παιδί. Άμα το 'χεις στα χέρια σου, ξέρεις και κουβεντιάξεις...».

Θοδωρή Σ. Κατσουλάκου
Τη Μεγάλη Παρασκευή

Στα Κατσουλαίικα, το χωριό του μπαμπά μου, τη Μεγάλη Παρασκευή το πρωί μαζεύονταν όλα τα παιδιά για να φέρουν λουλούδια για τον Επιτάφιο. Παρέες παρέες ανέβαιναν στη Γερακόπετρα κοντά στο Παλιοχώρι και μάζευαν αγκαλιές ανθισμένα θυμάρια. Τα κορίτσια στόλιζαν μ' αυτά στα πλάγια τα πόδια του Επιταφίου.

Τώρα Επιτάφιος δε γίνεται, αφού η ενορία μας δεν έχει παπά. Η συνήθεια έχει ξεχαστεί. Μόνο εγώ πηγαίνω με τον παππού μου στην Καψαλόλακκα προς την Ποταμιά και κόβουμε δυο μεγάλα μάτσα. Φέτος στην επιστροφή αφήσαμε λίγα θυμάρια στο σπίτι του Μήτσου Κρητικού του Χρήστου, που είχε έρθει τις ημέρες του Πάσχα από τον Καναδά. Ήταν από τους λίγους που θυμόταν το έθιμο. Κάθε χρόνο τη Μεγάλη Παρασκευή από τη Σάρνια του Καναδά παίρνει τηλέφωνο τον παππού μου ο Μίμης Φραγκής του Πέτρου και ρωτάει αν πήγαν τα παιδιά να φέρουν θυμάρια...

SOCIETY XIROKABITON OF TORONTO
"HOLY TRINITY" ESTABLISHED IN 1962

Αντάμωμα στο Ξηροκάμπι 2012

Ο Σύλλογος Ξηροκαμπιτών του Τορόντο με την ευκαιρία της 50ής επετείου της ίδρυσής του αναγγέλλει μια σπουδαία εκδήλωση, το αντάμωμα των απανταχού Ξηροκαμπιτών, που θα λάβει χώρα το καλοκαίρι στο Ξηροκάμπι, με τη συνεργασία και τη βοήθεια των συμπατριωτών μας κατοίκων του χωριού. Οι ημερομηνίες του προγράμματος για το αντάμωμα αυτό έχουν ως εξής:

- Πέμπτη 16 Αυγούστου: υποδοχή για όλους τους επισκέπτες στο χώρο του θεάτρου κοντά στη δεξαμενή (πολιτιστική παρουσίαση)
- Παρασκευή 17 Αυγούστου: δεξίωση (επίσημο δείπνο) στην πλατεία με φαγητό, μουσική και χορό
- Σάββατο 18 Αυγούστου: εκδρομή στην Κουμουστά (πικ-νικ)
- Κυριακή 19 Αυγούστου: το πρωί μνημόσυνο στην Αγία Τριάδα για όλους τους απόδημους Ξηροκαμπίτες που έχουν αποβιώσει στο εξωτερικό και το βράδυ αποχαιρετιστήρια εκδήλωση στην πλατεία

Επίσης, υπενθυμίζει ότι σχεδιάζει τη σύνθεση και έκδοση αναμνηστικού λευκώματος για την 50ή επέτειο ίδρυσης του συλλόγου. Στο εγγύς μέλλον θα σταλεί σχετική επιστολή με πληροφορίες για το πώς οι οικογένειες των συμπατριωτών μας της περιοχής του Τορόντο θα μπορούν να συμπεριληφθούν σε αυτό το άλμπουμ.

Για τον καλύτερο προγραμματισμό του Ανταμώματος, παρακαλούμε προαναγγείλετε τη συμμετοχή σας στο τηλέφωνο: 6976851715 (Παναγ. Χρ. Μιχαλάκος)

Γεωργίου Θεοφ. Καλκάνη

«...ανταμώνουμε και δυναμώνουμε»

Το "χωριό μας" για όλους εμάς τους Ξηροκαμπίτες –όπως και κάθε ένα από τα "χωριά μας"– δεν είναι μόνο ο τόπος. Δεν είναι μόνο το ήμερο και καταπράσινο τοπίο κάτω από τη μεγάλη κορυφή του Ταυγέτου· δεν είναι μόνο το Ανάκωλο και η Ρασινά· δεν είναι μόνο τα σπίτια με τις κεραμοσκεπές και τις αυλές με τα λουλούδια· δεν είναι μόνο η πλατεία, η "αγορά", με τα πλατάνια, τα καφενεία και τα μαγαζιά τριγύρω· δεν είναι μόνο το σχολείο που άνοιξε σε όλους μας τους ορίζοντες και τους δρόμους που ακολουθήσαμε· δεν είναι μόνο η εκκλησία της Αγια-Τριάδας που έχει συνδεθεί με γιορτές, χαρές και λύπες του καθενός από εμάς.

Το "χωριό μας" το Ξηροκάμπι της Λακεδαίμονος –όπως και κάθε ένα από τα "χωριά μας"– είναι όλοι που ζουν εκεί· είναι οι γονείς, συγγενείς και φίλοι που ησυχάζουν στο κοιμητήριο· είναι τα παιδιά που συνεχίζουν τα περισσότερα να παίρνουν τα ονόματα των παππούδων και των γιαγιάδων· είναι όλοι εμείς που ζούμε μακριά του και γυρίζουμε εκεί πού και πού για ένα αντάμωμα, για τη συγκίνηση από τις μνήμες και το δυνάμωμα από την επαφή με όλους...

Αυτός ο τόπος κατοικήθηκε από παλιά και συνεχώς έως σήμερα. Το μαρτυρούν τα "ανάκτορα"(:) της μυκηναϊκής εποχής στον Άγιο Βασίλη, το εγχάρακτο όστρακο από το ιερό του Διός Μεσσαπέως στα Κατσουλαιίκα, οι πληροφορίες του Πausανία για τον αρχαίο οικισμό Άρπλεια που τοποθετείται στην περιοχή της δεξαμενής, το μαρμάρινο κεφάλι της "θεάς Μητέρας" από την ίδια περιοχή, το λαξεμένο στο βράχο "Διαβολαύλακο" κατά μήκος της χαράδρας του Ανακώλου που "κατέβαζε" νερό στην πεδιάδα, το (αρχαιο-) "Ελληνικό" Γεφύρι στην έξοδο της χαράδρας, οι διάσπαρτες βυζαντινές εκκλησίες και τα μοναστήρια, το "Καταφύγι" και το "Καστράκι" από την εποχή της Ενετοκρατίας, οι αρχαίοι Έλληνες φιλόσοφοι "ιστορημένοι" δίπλα στους χριστιανούς αγίους στην εκκλησία της Γόλας, ο οικισμός της Κουμουστάς.

Οι άνθρωποι της περιοχής του Ξηροκαμπίου, μετά την επανάσταση του 1821 στην οποία πρωτοστάτησαν, κατέβηκαν από τα γύρω ορεινά χωριά –κυρίως την Κουμουστά– όπου είχαν καταφύγει και εγκαταστάθηκαν στην ασφαλή πλέον πεδιάδα, διατηρώντας όμως συνείδηση του παρελθόντος τους, αφού αποδέχθηκαν την ονομασία του μετέπειτα δήμου τους σε Δήμο Φάριδος. Άνοιξαν πηγάδια, έφεραν νερό από τις πηγές του βουνού, έχτισαν σπίτια, εκκλησίες και σχολείο, φρόντισαν τις ελιές που υπήρχαν, φύτεψαν πορτοκαλιές, "έβαλαν" κήπους, καλλιέργησαν τη γη και έθρεψαν ζώα, άσκησαν επαγγέλματα, διέπρεψαν στα

γράμματα αλλά και άνοιξαν δρόμους –ιδίως σε εποχές δύσκολες– για όλο τον κόσμο. Αυτοί που τους ακολούθησαν ζουν και «προκόβουν» σε διάφορα άλλα μέρη της πατρίδας μας και σε χώρες του εξωτερικού με τις ίδιες αρχές, αξίες και παραδόσεις του χωριού μας, περήφανοι για την καταγωγή τους.

Αυτούς τους δρόμους που τους οδήγησαν μακριά, στην πατρίδα μας ή στο εξωτερικό, τους ακολουθούν αντίστροφα και για να επιστρέφουν στο "χωριό" –σε κάθε "χωριό"– όποτε μπορούν, σε χαρές και σε λύπες, στις διακοπές, σε γιορτές και ανταμώματα. Με ένα σύνθημα: «Ανταμώνουμε εκεί από όπου ξεκινήσαμε για όλο τον κόσμο. Δυναμώνουμε για να συνεχίσουμε να ζούμε στις χώρες όλου του κόσμου».

Οι άνθρωποι των χωριών μας σε ημέρες δύσκολες: μαθητές του Δημοτικού Σχολείου Ξηροκαμπίου, κάποια χρονιά της δεκαετίας του 1960, παίρνουν πρωινό συσσίτιο (ζεστό γάλα από σκόνη, ψωμί και κίτρινο τυρί) στο προαύλιο από τα χέρια της δασκάλας τους Γεωργίας Μητσοπούλου-Αραχωβίτη και της κυρα-Πότας Καυάλη. Μερικοί θα αναγνωρίσουν και τους μαθητές. [\(Για ονόματα δείτε την τελευταία σελίδα\)](#)

Νίκου Π. Σταρόγιαννη

Το καλύβι του γερο-Σταύρου του Δαριώτη στον Αη-Γιώργη του Παλιοχωριού

30 Ιανουαρίου 2012. 5.30 το σούρουπο. Κρύο αφόρητο. Είχα τα πρόβατα στον Αη-Γιώργη στο Παλιοχώρι. Με θέριζε. Δεν μπορούσα να σταθώ κι ας φόραγα ένα σωρό ρούχα. Μπήκα πια στο καλύβι του Γερο-Σταύρου του Δαριώτη, το οποίο

βρίσκεται λίγο παρακάτω. Μισοξίσκεπο, με κάτι τσιγκόφυλλα από πάνω. Έβαλα σε μια γωνιά κάτι ξερά κλαδιά και ξύλα και άναψα φωτιά για να πυρωθώ. Και ούτε ήξερα κατά πού έχουν κάνει τα πρόβατα. Ας πάνε όπου θέλουν, σκέφτηκα, Θα τα βρω μετά.

7 Φεβρουαρίου 2012. Πάλι πολύ κρύο αλλά και πολύ νερό αυτή τη φορά. 5.30 το σούρουπο. Για να προφυλαχτώ από το κρύο και από τη βροχή χώθηκα πάλι στο καλύβι του γερο-Σταύρου και άναψα φωτιά. Ευτυχώς που υπάρχει και αυτό εδώ χάμου.

27 Φεβρουαρίου 2012. Καθαρά Δευτέρα. Ρίνει και πάλι νερό με το τουλούμι και φυσάει δυνατός αέρας. Τούτος ο χειμώνας είναι βαρύς. 6.30 το σούρουπο και να'μαι πάλι μέσα στο καλύβι του γερο-Σταύρου, έχοντας ανάψει φωτιά. Τουλάχιστον επτά – οχτώ φορές έχω χωθεί μέσα για να γλυτώσω από το νερό και το κρύο. Τις καλές μέρες μαζεύω ξερά κλαριά και ξύλα και τα βάνω μέσα για όταν χρειαστεί. Τούτο το καλύβι φέτος με έχει σώσει. Α, ρε γερο-Σταύρο, ας είναι στ' άγια η ψυχή σου.

12 Μαρτίου 2012. 6.30 το σούρουπο. Νερό με το τουλούμι από το προηγούμενο βράδυ και χιόνι στο βουνό μέχρι χαμηλά. Κάτασπρος ο Μύτικας μέχρι το Λυκάλωνο. Κι εγώ πάλι αναζήτησα καταφύγιο στο καλύβι του γερο-Σταύρου. Όμως τούτη τη φορά δεν έχω φωτιά. Δεν είχα προνοήσει για ξύλα. Έλεγα: Ανοιξη πιάνει, θα ανοίξει ο καιρός. Αλλά πού... Πάλι νερά και κρύα. Μας πίνιξε τούτος ο χειμώνας.

Θεοδώρου Σ. Κατσουλάκου

Δέσπω Γεωργουλή

Σε άρθρο που δημοσιεύτηκε στο περιοδικό «Η Φάρις» για το Σοφιανό Σ. Γεωργουλή¹ γράφτηκε ότι ο πατέρας του, Στυλιανός, είχε πέσει μαχόμενος ως στρατιώτης στους Βαλκανικούς Πολέμους (1913). Αυτό δεν είναι ακριβές. Ο Στυλιανός Γεωργουλής έπεσε μαχόμενος κατά τη διάρκεια του Α Παγκοσμίου Πολέμου (1918). Τη διόρθωση κάνει η Σταυρούλα Ρηγάκου-Δούκα από τους Γοράνους (έτος γέννησης 1917) και την ευχαριστούμε. Η ίδια μάλιστα προσθέτει και το εξής: «Η Δέσπω Γεωργουλή, μητέρα του Σοφιανού, είχε πει: Το αίμα του άντρα μου θα το φάω, του παιδιού μου όμως ποτέ! Γι' αυτό τη σύνταξη που έπαιρνε για το νεκρό γιο της τη μοίραζε πάντοτε στους φτωχούς».

¹ Δημητρίου Θ. Κατσουλάκου – Γεωργίου Κ. Μούτουλα, «Τα σύνορά μας δεν είναι στο Βατιά». Στην μνήμη του Σοφιανού Σ. Γεωργουλή (1912-1941), Η Φάρις 53(2010)3-5.

Ευαγγέλου Μ. Τσαπόγα
Οι εικόνες του Αη-Δημήτρη στον Αρκασά

Ο Αη-Δημήτρης είναι η κεντρική εκκλησία του Αρκασά. Είναι χτισμένη πάνω σε μικρό ύψωμα σε δεσπόζουσα θέση στο πλάι του δρόμου που συνδέει τον Άγιο Βασίλη με το Ξηροκάμπι. Εκεί βρίσκεται το κοιμητήριο του χωριού. Απέχει σε ευθεία γραμμή τριακόσια περίπου μέτρα από τη Μαρμαρόβρυση. Δεν γνωρίζουμε πότε ακριβώς χτίστηκε. Πιθανόν να χτίστηκε μετά το 1850-1860, καθώς υπάρχουν στο τέμπλο του ιερού εικόνες στις οποίες αναγράφεται η ημερομηνία 1870. Στο ναό υπάρχουν μερικές εικόνες. Στο παρόν κείμενο θα γίνει η καταγραφή τους – από αριστερά προς τα δεξιά όπως κοιτάζουμε την κάθε πλευρά. Σε κάποιες εικόνες υπάρχει και ένα μικρό κείμενο, όπου αναγράφονται είτε ο δημιουργός της εικόνας είτε αυτός που αφιέρωσε την εικόνα στο ναό είτε και οι δύο. Στη μεταγραφή των κειμένων αυτών διατηρήθηκε η ορθογραφία του πρωτοτύπου.

Στο τέμπλο υπάρχουν οκτώ ζωγραφιστές εικόνες:

- α. Η Μεταμόρφωσις του Χριστού. Στο κάτω μέρος αναγράφεται: Δαπάνη Παναγ. Κουμουστιώτη, έργον Μιχ. Βαλέττα
- β. Η Μυρτιδοθήτισσα. Στο κάτω μέρος αναγράφεται: Δέησις τῆς δούλης τοῦ θεοῦ Εὐγενικῆς Σύζιγος Δημητρίου Π. Κομινού - Ἐξωγραφίσθη ες χωρίον Παλιοπαναγιά υπό Ζ'. Β'. κριτός 1870 Δεκμ. 31
- γ. Ο Άγιος Δημήτριος
- δ. Η Παναγιά η Βρεφοκρατούσα
- ε. Ο Ιησούς Χριστός
- στ. Ο Άγιος Ιω. ο Πρόδρομος
- ζ. Ο Άγιος Ανδρέας ο Πρωτόκλητος. Στο κάτω μέρος αναγράφεται: Δέησις του δούλου του θεοῦ Δημητρίου Π. Κομινού, 1870... Ιουνίου 25, Παλιοπαναγιά
- η. Ο Άγιος Γεώργιος

Στο νότιο τοίχο υπάρχουν δύο εικόνες:

- α. Ο Άγιος Μεγαλομάρτυς Δημήτριος. Εύλινη ζωγραφιστή φορητή εικόνα. Στο κάτω μέρος αναγράφεται: Αφιέρωμα Ἀναστασίου Θεοφίλου Καψάλη τῆς συζύγου αὐτοῦ Γαριφαλιάς, 1951. Ἔργον Δ. Ἡ. Ἀλατσᾶ ἐξ Ἀναβρυτῆς Σπάρτης
- β. Ο Άγιος Μόδεστος πατριάρχης Ιεροσολύμων. Εύλινη ζωγραφιστή φορητή εικόνα. Στο κάτω μέρος αναγράφεται: Ἡ ἁγία αὕτη εἰκὼν ἐξωγραφήθη δι' ἐξόδων Παναγιώτου Κουντούρη μετά τῆς συζύγου και τῶν τέκνων αὐτοῦ εἰς αἰωνίαν μνήμην αὐτῶν, 1922. (Ἔ)ργον Ἡλία Δ. Ἀλατσᾶ Ἀναβρυτῆ

Στο δυτικό τοίχο υπάρχουν δύο εικόνες:

- α. Η Αγία Τριάς. Ασημένια εγχάρακτη φορητή εικόνα. Στο κάτω μέρος αναγράφεται: Αφιέρωμα Ιωάννου και Αμαλίας Καλογερά, 1961.
- β. Η Κοίμησις τῆς Θεοτόκου. Ασημένια εγχάρακτη φορητή εικόνα.

Στο βόρειο τοίχο υπάρχουν τρεις εικόνες:

- α. Ο Άγιος Τρύφων. Εύλινη ζωγραφιστή φορητή εικόνα.

β. Η Παναγιά η Γιάτρισσα. Εύλινη ζωγραφιστή φορητή εικόνα. Στο κάτω μέρος αναγράφεται: Αφιέρωμα Γιανούλας Αναστασάκου δια χειρός Χαράλαμπου Βούλγαρη α, π, ξ, β.

γ. Οι Άγιοι Τρεις Ιεράρχαι. Εύλινη ζωγραφιστή φορητή εικόνα. Στο κάτω μέρος αναγράφεται: δια χειρός Ε. Μαυρικάκι, 1959.

Υπάρχουν, επίσης, μερικές φορητές εικόνες, οι οποίες είναι ακουμπημένες στα παράθυρα του ναού. Οι περισσότερες από αυτές είναι σύγχρονες. Μερικές όμως είναι παλαιότερες. Μία από αυτές, ακουμπημένη σε παράθυρο της βορεινής πλευράς, είναι ο Άγιος Σπυριδών. Εύλινη ζωγραφιστή φορητή εικόνα. Στο κάτω μέρος αναγράφεται: Δέησις τῆς δούλης τού θεοῦ Αντώνας σύζιγος Δήμου Φεγγαρά, 1881 Μαΐου 9η.

Γεωργίου Σ. Ρηγάκου

Τσοπάνικη ονοματολογία

Γίδες

Κάλμπενη = Καστανόξανθη

Κλαμπάνα = Με μεγάλα αυτιά

Κόρμπα = Μαύρη

Λιόπρα = Καβαλοκοκκινόμαυρη

Μπάρτσα = Από τη μέση και μπροστά μαύρη και πίσω άσπρη

Μετσίνια = Από τη μέση και μπροστά άσπρη και πίσω μαύρη

Γρίβα = Μαύρη άσπρη ανάκατα

Λιάρα = Με μπαλώματα μαύρα, άσπρα, κόκκινα

Ρούσα = Κόκκινη

Μπάλια = Με άσπρη μούρη

Γκίόσα = Μαύρη, με γραμμές άσπρες και άσπρα πόδια

Μπούτσικα = Μαύρη με καφέ μάγουλα

Μούσκουρη = Μαύρη με ασπρόμαυρο μουστάκι

Τσούλα = Χωρίς αυτιά

Σούτα = Χωρίς κέρατα

Ντρένια = Σαν γκίόσα με γκριζο χρώμα

Προβάτες

Μπέλα = Κάτασπρη

Λάγια = Μαύρη

Μπούτσικα = Με μαύρα μάτια

Κάστενα = Με καστανό πρόσωπο

Βάκρενα = Με μαύρη μούρη

Σπιθουρή = Με ασπρόμαυρες πιτσιλιές

Κουρούτα = Με μικρά κέρατα

Τάσου Δ. Βολτή
Νόστιμον ήμαρ
Η νοσταλγία της επιστροφής

Πήρε να σουρουπώνει, άργησα. Πρέπει να ταχύνω το βήμα. Να προλάβω τουλάχιστον, πριν έλθει το βαθύ, το απόλυτο σκοτάδι. Μην είναι αργά; Μα πάλι μια χαραμάδα στο βάθος αφήνει ένα αμυδρό φως, παρέχει μιαν υποψία ελπίδας. Το λυκόφως προσπέρασε. Προαναγγελία αναπόφευκτη για την ώρα που ακολουθεί, καθώς ο ήλιος έχει χαθεί. Δεν γίνεται διαφορετικά. Πρέπει να δεχτείς καρτερικά αυτό το προχώρημα προς τη νυχτιά. Δεν σου παρέχεται η δυνατότητα να εναντιωθείς. Είναι μη αναστρέψιμο. Αδυνατείς να βρεις το σθένος για ν' αναφωνήσεις: «Στήθι ήλιε κατά Γαβαών και συ σελήνη κατά φάραγγα Αιλών». Μόνον ο Ιησούς του Ναυή είχε το προνόμιο αυτής της δύναμης –άνωθεν δοσμένης– ν' ακινητοποιήσει στον δρόμο του τον ήλιο. Καθήλωσε και την νομοτελειακή πορεία της σελήνης, πριν να 'ρθει και «σκάσει» πάνω από την πρώτη κορυφογραμμή. Παρέτεινε έτσι το φως της ημέρας και απέτρεψε το επερχόμενο σκότος. Γιατί ήταν ο εκλεκτός του Θεού, σε μια προδιαγεγραμμένη πορεία. Μα και τούτο ήταν πρόσκαιρο. Μια σκόπιμη καθυστέρηση.

Όμως πρέπει να προχωρήσω στις σκέψεις μου. Να συγκεντρώσω τις σκόρπιες μνήμες, ν' αφήσω την σκληρή πραγματικότητα, ν' ακολουθήσει το δικό της δρόμο. Έχω να παρατάξω μνήμες δεκαετιών, σε μιαν αλληλουχία, μια νοητική συνέχεια, όπου τα βιώματα του τότε, σε σκόρπιες μνήμες, να φτάσουν στο σήμερα. Παρακάμπω την έννοια του χρόνου, προχωρώ.

«12 και 30. Πώς πέρασεν η ώρα.

12 και 30. Πώς πέρασαν τα χρόνια».

Νάτη, προβάλλεται εμπρός μου η ταινία της παιδικής μου ζωής, η αλλοτινή εκείνη εποχή. Χθες ήταν; Προχθές; Δεν μου μοιάζει τόσο μακρινή! Όσον κι αν αλάργεψε το τότε, ο κόσμος εκείνος δεν φαίνεται και τόσο απόμακρος. Μένει ζωνρά στη μνήμη μου, μ' ακολουθεί η μαγεία εκείνη, στηριγμένη στην πίστη πως δεν είναι ουτοπία. Τα παιδικά βιώματα –αν και πολλά απ' αυτά σαν σε μυθοπλασία μιας παιδικής φαντασίωσης– είχαν υπόσταση. Τα ζήσαμε; Τα φανταστήκαμε; Δεν ξέρω. Γιατί τα μαγικά, τα τόσο δύσκολα, μα γεμάτα παιδικότητα χρόνια μιας αναζήτησης, τα βιώσαμε χωρίς να γίνονται διαχωρισμοί.

Υπήρξαν καθοριστικά και μας μεγάλωσαν απρόσμενα πριν την ώρα μας! Τι κι αν ζήσαμε στον ορυμαγδό και την λαίλαπα μιας ταραγμένης εποχής; Ήμαστε παιδιά. Και η παιδική ψυχή παραμέριζε την ασχήμια. Η οικονομία της φύσης επενεργούσε καταλυτικά. Απέρριπτε ό,τι δεν συμβιβαζόταν μ' αυτήν την ηλικία. Βιώναμε μόνον ό,τι αφορούσε στο μαγικό κόσμο της παιδικής ηλικίας. Μακριά από τις ανασφάλειες των μεγάλων.

Να γιατί στάθηκαν νικήτριες οι αντιστάσεις μας. Κι αν σήμερα έρχονται άταχτα οι θύμησες, θα μπουν σε τάξη. Τις αποτυπώνω στο χαρτί. Έτσι κουρασμένες ως είναι, κάπου θα κουρνιάσουν. Με τα σημάδια της γραφής έχω την αίσθηση, πως δεν θα χαθούν. Τις «λαξεύω» με το καλέμι της γραφίδας στο χαρτί για να μείνουν.

Ο πανδαμάτωρ χρόνος θα τις προσπεράσει. Αντέχουν στο χρόνο τα γραπτά και λουδορούν τις έωλες μνήμες, που νομοτελειακά αφανίζονται. Μόνο που η ζωή είναι βιαστική. Και τόσο σύντομη. Σαν 'χνάρι που το σβήνει η πρώτη βροχή και αφανίζει το αποτύπωμά του.

Μου γνέφει τώρα –τι περίεργο– ο παιδικός μου κόσμος. Ο αλλοτινός δικός μου κόσμος. Έρχεται τόσο κοντά μου να μου θυμίσει ό,τι αγάπησα. Τον Ταΰγετο, τη Ρασίνα με τις αλυγαριές και τις πικροδάφνες, όπου πιάναμε τα ήμερα μελισσάκια με τις γυριστές κεραίες, τους ελαιώνες και τα πορτοκαλοπερίβολα. Πώς και μένουν έτσι αναλλοίωτα; Όπως τα άφησα παιδί τότε, σαν «ξενιτεύτηκα» στην άλλη Ελλάδα. Το «νόστιμον ήμαρ», η γλυκιά ημέρα της επανόδου του σύγχρονου Οδυσσέα, ο νόστος αυτός, άργησε κατά πολύ. Ο ανηφορικός δρόμος τέλειωσε και τώρα κατηγορίζουμε από το δεύτερο μισό ενός αιώνα πορείας!

Όμως ο γύρω φυσικός κόσμος ελάχιστα άλλαξε. Εμείς αλλάξαμε καταλυτικά. Κι όσο κι αν ψάχνω το ξέγνοιαστο εκείνο παιδί, όλο και μου ξεγλιστράει, καθώς τρέχει ανάμεσα στις γέρικες ελιές, τις αιωνόβιες, με τη σφεντόνα στο χέρι στις όχθες της Ρασίνας με το παλιό πέτρινο γεφύρι. Κι ανηφορίζει στο Ανάκωλο, στο δρόμο προς την Κουμουστά των αξέχαστων καλοκαιριών.

Όχι! Δεν γερνάει η ψυχή. Μένει –αρκεί να το θέλεις– πάντα νεανική. Κανοναρχεί –γιατί ελπίζει στο αύριο– και αντιστέκεται σθεναρά στον καταλύτη χρόνο. Ευτυχώς. Είναι κι αυτό ένα αντιστάθμισμα απέναντι στην ανελέητη πραγματικότητα. Αγώνας ως το τέλος. Αυτό επιτάσσει! Σαρκάζει το φθαρτό σαρκίο. Αγωνίζεται ν' απομακρύνει τη σκέψη του ερχομού της απόλυτης νυχτιάς. Της νύχτας χωρίς ξημέρωμα! Μάχεται με το έρεβος. Γνωρίζεις άλλωστε, πως το προσδόκιμο της ζωής δεν είναι ατελείωτο. Γιατί έρχεται η στιγμή που συνειδητοποιείς πως κάθε ώρα, κάθε ημέρα, που σου χαρίζεται, είναι μια ευκαιρία ν' αντικρίζεις το ζωογόνο φως του ήλιου. Είναι δώρο άνωθεν, που απαλύνει την πορεία προς το άγνωστο, την αγωνία του αύριο. Γιατί σου παρέχει το δικαίωμα να λες: «Ξημέρωσε και σήμερα μια καινούργια ημέρα».

Ηλία Γ. Αποστολάκου

Άκου γέρου συμβουλή

Νεαροί καθισμένοι στην πλατεία απολάμβαναν την μπίρα τους. Στην παρέα τους προσετέθη και ένας κάποιος ηλικίας συντοπίτης, ο οποίος, όταν είδε ότι για λίγες μπίρες με μεζέ έπρεπε να πληρώσουν 16 ευρώ, τους είπε στα σοβαρά: «εσείς οι νέοι, αν δεν υπολογίζετε αυτά που καταναλώνετε σύμφωνα με την τιμή του λαδιού, θα χαθείτε, θα σβήσετε». Πράγματι, με 16 ευρώ αγοράζεις περίπου 8 κιλά λάδι!

Μπέλλας Π. Ματθαίου
Στην μνήμη του Ηλία Π. Ματθαίου

Σήμερα αρχίζει το πρωτάθλημα ποδοσφαίρου Α εθνικής κατηγορίας. Δεκάδες χιλιάδες φίλαθλοι θα κατακλύσουν τα γήπεδα το απόγευμα, εκατομμύρια μάτια θα καρφωθούν το βράδυ στην τηλεόραση και αύριο στις στήλες των εφημερίδων.

Η φάση σε «ριπλέι» μέχρι την τελευταία Κυριακή της άνοιξης, στιγμή κορυφαία για τεράστιο ποσοστό Ελλήνων, ίσως και πιο σημαντική και από την πιο όμορφη ημέρα των διακοπών. Να νικήσει η ομάδα, επιθυμία ίσως πιο σημαντική από το να εγκρίνει η τράπεζα το δάνειο. Νίκησε η ομάδα, χαρά ίσως πιο μεγάλη και από το «ναι» της κοπελιάς. Έχασε η ομάδα, στεναχώρια ίσως πιο πικρή και από τις τελευταίες ανατιμήσεις. Έπεσε ξύλο, άνοιξαν κεφάλια, δεν παίχτηκε μπάλα, κακά ψυχρά και μαύρα όλα αυτά, όπως και τα βρώμικα παζάρια των μετεγγραφών, η κερδοσκοπία των ΠΑΕ...

«Τι νομίζεις ότι δεν τα ξέρω όλα αυτά; Δεν ξέρω ποιος πουλάει και αγοράζει το ποδόσφαιρο και ποιος μας εκμεταλλεύεται; Ή μήπως νομίζεις ότι θα τα εγκρίνω;» θα σου πει ο φίλαθλος. Μέσα στα κόλπα και ο πρόεδρος της ομάδας. Όχι δεν του χαρίζεται. Αν είναι και της πιάτσας, θα σου φανερώσει χειρότερα απ' όσα εσύ νομίζεις που πας να τον δασκαλέψεις. «Όμως, φίλαρα, πάνω από όλα η ομάδα, η ιδέα, ΤΟ ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑ! Μπήκες;». «Σύμφωνοι, ρε φίλε,» επιμένεις εσύ, «αλλά πώς θα ισιώσει το αμπέλι; Τι φταίει για τη βία, το βρώμικο εμπόριο, τα κυκλώματα; Πώς θα απαλλαγούμε (βάζεις και τον εαυτό σου μέσα) από όλα αυτά;».

Ξέρει, δεν είναι αδιάβαστος. «Η πολιτεία, δικέ μου, το κράτος εκείνο, πρέπει το άλλο. Χρειαζόμαστε και παιδεία σαν λαός. Τα παιδιά θέλουνε διαπαιδαγώγηση. Ο τύπος πρέπει να βοηθήσει». Ο τύπος... Αυτά ακριβώς συζητούσαμε μια φορά με ομοσπονδιακό προπονητή. Τις απόψεις των φιλάθλων για τα κακώς κείμενα και πώς θα διορθωθούν. Ξέρετε τι είπε έτσι με ξερή κοφτή ειρωνεία; «Ο τύπος να βοηθήσει; Είναι σαν να βάζεις το λύκο να φυλάξει τα πρόβατα. Η τηλεόραση και οι εφημερίδες, αγαπητέ μου, αυτοί φταίνε για το φανατισμό και τη νοοτροπία του αδιάφορου για τη βρωμιά και λάτρη της θρησκείας φιλάθλου. Έτσι, που, κι αν ακόμα τη βλέπει, να μην τον νοιάζει πρώτο αυτό, αλλά, όπως λέει και ο ίδιος, η νίκη, ο θρίαμβος της ομάδας-ιδέας».

Σύμμικτα

Η γιαγιά μου η μακαρίτισσα, Ελένη Κληρονόμου, σύζυγος Ηλία Αποστολάκου του Δημητρίου, έλεγε, όταν έριχνε δυο-τρεις μέρες πολύ πάγο: Στις τρεις μέρες πάγου ή χιόνι ή νερό ή σαράντα μέρες καλό καιρό.

Ηλίας Γ. Αποστολάκος

(Αγαπιέται) το κοντινό χωράφι και το μακρινό παιδί.

Πότα Βατικώτη – Παναγιωτοπούλου

Γαϊδουρινά μούτρα, αφεντική ζωή.

Ευαγγελία Καψάλη – Χαρίση

6 Ιανουαρίου 2012. Ανήμερα τα Φώτα έκανε μεγάλη κακοκαιρία. Νερό πολύ και αέρας δυνατός. Το νερό έμπαινε στα σπίτια ακόμα και από κλειστά πατζούρια. Την επομένη μέρα όλα τα ποτάμια της περιοχής (Γερακάρης, Καλογερικό, Κωλοπάνα, Ρασίνα, Κάκαρη, Ανωγιάτικο) κατέβαζαν ορμητικά πολύ νερό.

Κυριάκος Μ. Κωτσάκης

Στις αρχές του Γενάρη ο αέρας έκανε πολλές ζημιές. Μία από αυτές ήταν στον Άγιο Παντελεήμονα στου Μπέρδου τη ράχη. Σήκωσε όλη τη σκεπή από το υποστεγάκι και τη γύρισε ανάποδα. Μαζί πέταξε και μερικά κεραμίδια από την εκκλησία. Επιστρατεύτηκε όμως ο «πανταχού παρών» μπαρμπα-Γιάννης (ο Τσίτσος), μάστορας πρώτος της περιοχής, και το έφτιαξε αμέσως.

Μαρία Γ. Δούσμανη

Το φετινό Πάσχα από πλευράς καιρού θύμιζε μάλλον ... Χριστούγεννα! Ενώ είχε προηγηθεί μια καλοκαιρία πολλών ημερών, από το μεσημέρι της Κυριακής των Βαΐων μέχρι το απόγευμα της Μεγάλης Τρίτης έκανε αρκετό κρύο με έντονες βροχοπτώσεις. Τις μέρες αυτές έπεσαν αρκετά χιόνια στον Ταΰγετο. Το Μεγάλο Σάββατο (14 Απριλίου 2012) και την Κυριακή του Πάσχα (15 Απριλίου) ο καιρός ήταν βροχερός με διαστήματα με ήλιο. Την Τετάρτη του Πάσχα (18 Απριλίου) έριξε αρκετή βροχή, έκανε αρκετό κρύο και είχε δυνατό αέρα. Στον Ταΰγετο πάλι εκείνη την ημέρα έπεσαν χιόνια. Ο Μάιος ξεκίνησε με ζέστες. Όμως στα μέσα του μήνα έπιασαν κρύα και βροχές. Το βράδυ στις 17 προς 18 Μαΐου έριξε πασπάλα στον Ταΰγετο από τις Πόρτες μέχρι την κορυφή. Η Ρασίνα σταμάτησε να τρέχει στις 26 Μαΐου.

Νίκος Π. Σταρόγιαννης

Ο Απρίλης ήταν καλός μήνας για τις ελιές και ακόμη καλύτερος ο Μάης, που κατά τεκμήριο είναι επικίνδυνος με τις απότομες εναλλαγές των καιρικών συνθηκών. Ευτυχώς όλα κύλησαν ομαλά. Οι ελιές ανθίσανε και δέσανε πολύ καλά. Οι κάτοικοι της περιοχής θα έχουν εισόδημα το χειμώνα που έρχεται.

Ηλίας Γ. Μανιατάκος

Βουλγάρα μετανάστρια, κάτοικος Ξηροκαμπίου, όταν έμαθε ότι υπάρχει περίπτωση το κόμμα ΣΥΡΙΖΑ να κερδίσει τις εκλογές και ότι είναι, όπως της είπαν οι συμπατριώτες της, αριστερό κόμμα, σχολίασε: «Εγώ δεύτερο κουμμουνισμό δεν μπορώ να ζήσω. Θα φύγω, θα γυρίσω στη Βουλγαρία»!

Ιωάννης Π. Κονίδης

Της αγοράς

Γνωστός για την ευφράδεια και ετοιμότητα του λόγου του ποιμήν της περιφέρειας μας συνομιλούσε κάποτε με ευειδή νεαρά. Θέμα της συζήτησης το ασθενές φύλο. Εκείνη του τόνιζε ότι οι καιροί έχουν αλλάξει και ότι στις μέρες μας οι γυναίκες είναι αυτές που κάνουν το πρώτο βήμα. Για να γίνει πιο πειστική του ανέφερε αρκετά παραδείγματα από κοπέλες στη Σπάρτη, οι οποίες ενεργούν αναλόγως. Και μάλιστα τον προέτρεψε να μεταβεί ένα βράδυ στη Σπάρτη για να διαπιστώσει ιδίους όμμασι τα τεκταινόμενα. Και τότε αυτός, εκστασιασμένος, της απάντησε: Θα ρίξω βελανίδια από νωρίς! Για να έχει, προφανώς, περισσότερο χρόνο στη διάθεσή του!

Σ.Ι.Π.

Νεαρός ποιμήν της περιφέρειας μας, γνωστός για το εύθυμο του χαρακτήρα του, θέλησε να αγοράσει καινούριο αγροτικό. Πήγε στη Σπάρτη, λοιπόν, προς αναζήτηση του αυτοκινήτου της αρεσκείας του. Σε μια αντιπροσωπεία βρήκε κάτι που του κίνησε το ενδιαφέρον. Ο πωλητής το αντελήφθη και άρχισε να παρουσιάζει λεπτομερώς το όχημα και να το εκθειάζει. Το αυτοκίνητο όμως δεν είχε ραδιόφωνο. Ο υποψήφιος αγοραστής το παρατήρησε και σχολίασε: Κι εγώ μόνος μου θα τραγουδάω;

Η.Γ.Α.

Μια μέρα ένας Ξηροκαμίτης πήγε στην Αναβρυτή. Εντυπωσιάστηκε από το τοπίο αλλά και την έκταση του χωριού. Επιστρέφοντας στο Ξηροκάμπι, συνάντησε ένα φίλο του, στον οποίο ανέφερε ότι είχε επισκεφτεί την Αναβρυτή. Ο φίλος του τον ρώτησε πώς του φάνηκε η Αναβρυτή. Κι εκείνος απάντησε: Ωραίο χωριό. Και μεγάλο. Έχει και δυο νεκροταφεία!!

Δ.Θ.Κ.

Πριν από λίγα χρόνια είχε έρθει μόνη της στο Ξηροκάμπι για διακοπές μια όμορφη κοπέλα από τη βόρεια Ελλάδα. Ένα βράδυ βρέθηκε σε μια παρέα μαζί με έξι νεαρούς Ξηροκαμίτες. Όπως ήταν φυσικό, υπήρξε το επίκεντρο του ενδιαφέροντος και στόχος των περισσότερων νεαρών. Σε μια στιγμή που η ώρα ήταν προχωρημένη και το κρασί έρρεε άφθονο, ένας από την παρέα σχολίασε βροντόφωνα: Ρε, έχετε πάρει χαμπάρι ότι εδώ χάρου είμαστε έξι τραγιά και μια γίδα;

Κ.Μ.Κ.

25 Μαρτίου 2012. Πεύκη Αθηνών. Στον κεντρικό δρόμο του δήμου θα γινόταν η παρέλαση των σχολείων της περιοχής, στην οποία θα συμμετείχε για πρώτη φορά ο μικρότερος γιος μιας οικογένειας από το Ξηροκάμπι. Σύσσωμη η ευρύτερη οικογένεια είχε πάει για να παρακολουθήσει την παρέλαση και να καμαρώσει το μικρό. Τα παιδιά όλων των σχολείων παρέλασαν με καμάρι. Μετά το τέλος της παρέλασης τα μέλη της οικογένειας από το Ξηροκάμπι συζητούσαν τα της

παρέλασης. Σε κάποια στιγμή διερωτήθηκαν: Ποιος συντονίζει την παρέλαση; Και τότε η μητέρα του μικρού που είχε παρελάσει απάντησε αποστομωτικά: Εδώ δεν έχει Ηλία! (εννοώντας τον Ηλία Προκοπίδη, την ψυχή των παρελάσεων που γίνονται στο Ξηροκάμπι).

Δ.Θ.Κ

Συνδρομές

Για τη συνέχιση της έκδοσης της Φάριδος: Γεωργία Τάρταρη 5€ Παναγιώτης Καλότυχος 20€ Λούλα Σολωμού 10€ Γιώτα Σολωμού 10€ Αραβέλλα Ματθαίου 20€στη μνήμη Ηλία Ματθαίου, Αντώνης Κουτσομπός 10€ Βούλα Ρουσάκου 5€ Σταύρος Σαραντάκος 10€ Γεώργιος Λαμπρινός 10€ Ηλίας Καρκαμπάσης 50€ Παναγιώτης Ευστρ. Κονίδης 10€ Βενετία Λιντζέρη 20€ Σπύρος Δουκόγιαννης 5€ Χρυσούλα Καλαποθαράκου 20€ Αναστασία Παραμυθιώτη 20€ Έλενα Παπαδάκου 20€ Δημήτριος Βαλκανάς 20€ Πόπη Δογαντζή 20€ Ευσταθία Καλκάνη 10€ Ιωάννα Ρηγάκου 10€ Πάτρα Γιαννοπούλου 50 δολ. Καναδά, οικογένεια Παναγιώτη Καρκαμπάση στη μνήμη του πατέρα τους Παναγιώτη 50€ οικογένεια Παναγιώτη και Πάτρας Γιαννοπούλου στη μνήμη Παναγιώτη Καρκαμπάση 50€ Νίκος Π. Σταρόγιαννης 10€ Μαρία Τζαβαλιέρη 20€στη μνήμη Χρήστου Ζαβαλέρη, Μίμης και Βούλα Φραγκή 50€ οι παιδικοί φίλοι του Νικόλαου Γ. Μιχαλάκου ένα σεβαστό ποσό στη μνήμη του.

Πένθη

Πέτρος Σ. Βατικιώτης (1940-2011)

Έφυγε ο Πέτρος ο Βατικιώτης. Το Σεπτέμβρη του 2010 αποχαιρέτισε συγγενείς και φίλους με μία υπόσχεση: «Θα ξανάρθω». Και τις κρατούσε τις υποσχέσεις του ο θεϊός ο Πέτρος. Ερχόταν συχνά στην Ελλάδα, στο μικρό χωριό του τα Κατσουλαίικα, όπου γεννήθηκε και μεγάλωσε. Ερχόταν να δει τη μάνα του την κυρα-Αρετή, να ανάψει ένα κερί στον τάφο του πατέρα του Σωτήρη και να δει φίλους και συγγενείς. Κάθε που ερχόταν, το τηλέφωνο δεν σταματούσε να χτυπάει. Όλοι περίμεναν να τον δουν, να τον χαιρετήσουν, να μάθουν τα νέα του.

Έφυγε στον Καναδά από μικρό παιδί για να δουλέψει. Και δούλεψε και δημιούργησε μαζί με τη γυναίκα του, τη θεία μου Νίκη Κονίδη που παντρεύτηκαν το 1965. Δούλεψαν σκληρά και προόδευσαν. Απέκτησαν 2 κόρες και έζησαν μια ζωή ευτυχισμένη. Άνθρωπος κοινωνικός, ευχάριστος, αγαπητός σε όλους. Έζησε μια ζωή στην ξενιτιά, αλλά ποτέ δεν ξέχασε την Ελλάδα. Δραστήριο μέλος του συλλόγου των Ελλήνων του Τορόντο, φρόντιζε για διάφορες δωρεές όπου μάθαινε πως υπάρχει ανάγκη.

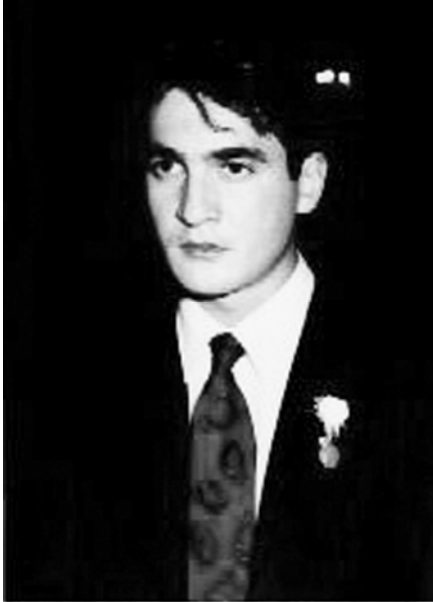
Ήταν να 'ρθει το Πάσχα του '11. Το σχεδίαζαν τόσο καιρό με τη γυναίκα του, να κάνουν Πάσχα στην Ελλάδα, που από μικρά παιδιά είχαν να ζήσουν τέτοια εμπειρία... Δεν μπόρεσε να 'ρθει. Τον σταμάτησε εκείνη η αρρώστια που, αν δεν την προλάβεις, σε προλαβαίνει αυτή... Κι ύστερα, μετά από λίγο, τον Ιούνιο του 2011, ήρθε εκείνη η είδηση που δεν μπορούσαμε να το πιστέψουμε. Έφυγε ο Πέτρος ο Βατικιώτης... Έφυγε για το μακρύ ταξίδι, στα 71 του χρόνια. Χωρίς γυρισμό.

Όμως εμείς εδώ τον περιμένουμε, σαν να είναι σε λίγο να ξανάρθει, όπως μας είχε τότε υποσχεθεί...

Μαρία Γ. Δούσμανη

Πένθη

Νικόλαος Γ. Μιχαλάκος (1971-2012)

Αναρωτιέμαι τι θα μπορούσε να πει κάποιος μπροστά σ' ένα τέτοιο κακό. Πόσους τρόπους γραφής πρέπει να χρησιμοποιήσει για να πει λόγια που πρέπει. Είναι στιγμές στη ζωή που οι λέξεις γίνονται ανούσιες. Αλλά από την άλλη σκέφτομαι ποιος έζησε ζωή απίκραντη. Η λαϊκή συνείδηση μπροστά στην απώλεια νέου ανθρώπου είναι κατηγορηματική: «Δεν είναι κρίμα κι άδικο, δεν είν' κακό μεγάλο;».

Ο θάνατος του Νίκου ήρθε αναπάντεχα κι έπεσε σαν κεραυνός εν αιθρία. Η περιπέτειά του είχε αρχίσει από χρόνια. Κάποιοι επιστήθιοι φίλοι του γνώριζαν το βάσανο που τον είχε βρει, αλλά δεν είπαν τίποτε σε κανέναν άλλο, μέχρι που έγινε όχι αυτό που εύχονταν, αλλ' αυτό που φοβούνταν. Ο χρόνος

δυστυχώς άφησε τον πειθήνιο συνεργάτη του, το θάνατο, να φέρει σε πέρας μιαν άδικη αποστολή που ξεπερνάει την κοινή λογική.

Ο Νίκος ήταν νέος, ψηλός και ωραίος σαν Έλληνας κι είχε νέα γυναίκα και μικρά παιδιά που δεν πρόλαβε να χαρεί, γιατί τον πρόλαβε ο Χάρος. Είχε λύσει αρκετά προβλήματα βιοτής. Με τον προσωπικό του μόχθο είχε διακριθεί στα ανταγωνιστικά έμπεδα της ελεύθερης αγοράς στη Γαλλία, μια ξένη χώρα που ξέρει να επιβραβεύει τους προκομμένους, τους άξιους. Αλλά τι να γίνει. Στη ζωή μας έχει δυστυχώς και το κακό η δική του ώρα. Είμαστε όλοι θνητοί με την προσωπική μας μοίρα.

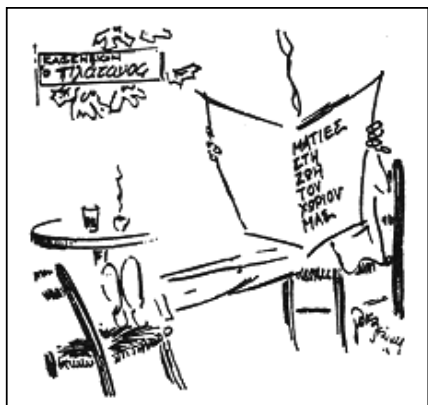
Εύχομαι, αγαπητέ Νίκο, το ταξίδι σου για το ανεξιχνίαστο εκεί να οδηγεί «εις νομάς σωτηρίους». Στους δικούς σου εύχομαι να βαστάζουν: «καθώς βαστάζουν τα βουνά τους πιο βαριούς χειμώνες», από σεβασμό στη μνήμη σου κι αγάπη στα παιδιά σου. Στο νου μου έρχονται τα λόγια νεότερου ποιητή, προσαρμοσμένα στην περίπτωση, που ηχούν κάπως παρηγορητικά.

«Η σκάλα της ζωής είναι διπλή.

Την ώρα που εγώ κατεβαίνω,

άλλοι ανεβαίνουν κι είναι δική μου γενιά».

Θεόδωρος Σ. Κατσουλάκος

Τα νέα μας

Ξηροκάμπι

Γεννήσεις: Το ζεύγος Λεωνίδας Σταρόγιαννης του Δημοσθένη και Γεωργία Βαγκούρου του Θεοδώρου απέκτησε κορίτσι. Το ζεύγος Δημήτριος Κονίδης του Γεωργίου και Κατερίνα Παντελεάκη του Σαράντου απέκτησε κορίτσι.

Γάμοι: Η Τζέσικα Εσσογιάν του Αγγόπ παντρεύτηκε τον Αναστάσιο Κονίδη του Ευστρατίου. Η Φωτεινή Οπασίνη του Παύλου παντρεύτηκε τον Κυριάκο Πατριανάκο του Κωνσταντίνου (Toronto).

Θάνατοι: Απεβίωσαν οι: Ελένη Κωνσταντακάκου-Κωτσιοτοπούλου του Σωτηρίου ετών 72 (Μόντρεαλ), Νικόλαος Μιχαλάκος του Γεωργίου ετών 41, Αναστάσιος Γιάννακας του Χρήστου ετών 79, Παντελής Μανδραπήλιας του Βασιλείου ετών 92, Λεωνίδας Αθανασόπουλος του Παναγιώτη ετών 92, Παναγιώτης Ανδρέακος του Ναπολέοντα ετών 82, Χρήστος Καρκαμπάσης του Νικολάου ετών 82, Παναγιώτα (Πότα) Κατσουλάκου χήρα Νίκωνος Τζαννετάκου ετών 86, Παναγιώτης

Καρκαμπάσης του Ευαγγέλου ετών 66, Αντωνία Μανιάτη του Σταύρου ετών 86, Νικόλαος Μέτσοβας του Δημητρίου ετών 77 (London, Ontario), Ιωάννης Μπούζας του Διονυσίου ετών 77.

Παλιοπαναγιά

Θάνατοι: Απεβίωσαν οι: Ευτέρπη Κωνστανταρόγιαννη χήρα Δημητρίου ετών 100, Σταυρούλα Ξερούλη χήρα Γεωργίου ετών 84, Μαρία Πλαϊνού χήρα Δημητρίου ετών 91, Παναγιώτης Πλαϊνός του Γεωργίου ετών 82, Σταυρούλα Σαχλά χήρα Ηλία ετών 89, Αναστάσιος Πυρνοκόκης του Χρήστου ετών 78, Αδαμάντιος Παπαδάκος του Παντελή ετών 91, Ιωάννα Δαλιτσούρη του Ευαγγέλου ετών 66.

Ανώγεια

Θάνατοι: Απεβίωσαν οι: Παναγιώτης Καστρής του Βασιλείου ετών 73, Δημήτριος Σταθάκος του Μιλτιάδη ετών 75, Αριστείδης Μακρुकώστας του Κωνσταντίνου ετών 102, Ευθαλία Τσεναρέα χήρα Στυλιανού ετών 91.

Τραπεζοντή

Θάνατοι: Απεβίωσε ο Ελευθέριος Κιάμος του Γεωργίου ετών 37.

Καμίνια

Γεννήσεις: Το ζεύγος Ηλίας Αποστολάκος του Δημητρίου και η Παναγιώτα Μανδραπήλια του Ηλία απέκτησε κορίτσι. Το ζεύγος Παναγιώτης Αποστολάκος του Δημητρίου και Παρασκευή Παρθύμου του Μιχαήλ απέκτησε κορίτσι.

Θάνατοι: Απεβίωσαν οι: Αναστάσιος Αναστασάκος του Σαράντου ετών 66, Αικατερίνη Μεζίνη χήρα Παναγιώτη ετών 87. Πέθανε στον Καναδά και κηδεύτηκε στα Καμίνια η Αναστασία σύζυγος Μενελάου Αναστασάκου ετών 99.

Κυδωνιά

Θάνατοι: Απεβίωσε η Αικατερίνη Παπαδάκου του Γεωργίου ετών 78.

Λευκόχωμα

Γάμοι: Η Άρτεμις Ξανθοπούλου του Ξενοφώντος παντρεύτηκε το Γεώργιο Δημακάκο του Νικολάου.

Θάνατοι: Απεβίωσαν οι: Ζωίτσα Λιναρδή του Αριστείδη ετών 84, Ευγενία Καράμπελα του Παναγιώτη ετών 86.

Ποταμιά

Γάμοι: Η Σοφία Περιβολάρη του Αντωνίου παντρεύτηκε τον Ανδρέα Λαμπρινό του Γεωργίου.

Θάνατοι: Απεβίωσαν οι: Ελευθερία Βλαχογιάννη του Θεοδώρου ετών 84, Σταμάτα Παπαδάκου χήρα Ευαγγέλου ετών 95, Νίκη Ρέντζη χήρα Γεωργίου ετών 95, Γεώργιος Γιαννόπουλος του Σωτηρίου ετών 83.

Γοράνοι

Θάνατοι: Απεβίωσαν οι: Παναγιώτα Διαμαντάκου του Προκοπίου ετών 84, Ανδρέας Κοκκορός του Γεωργίου ετών 81.

Βιβή Ξ. Κωτσιοτοπούλου

(σύρετε τον οδηγό της οθόνης / cursor επάνω στα πρόσωπα της εικόνας ...)